DEFENSIO
STATUTI
[illegible]
SEDE
[illegible]

10-X-93

DEFENSIO STATVTI TOLETANI A SEDE APOSTOLICA

sæpè confirmati, pro his, qui bono & incontaminato genere nati sunt: Auctore Didaco Velasquez, in vtroque iure Laureato.

Opus iterum editum, & multis additamentis locupletatum.

Dela Compa de Jhs de Alcala Librería Año 1705

ANTVERPIÆ,
Ex officina Christophori Plantini,
Architypographi Regij.
M. D. LXXV.

de la libreria del Abad.

DE TOLETANO STATVTO, ET APOLOGIA QVADAM:

CAPVT I.

ANNO præterito quadragesimo septimo Ioannes Siliceus Archiepiscopus Toletanus decreto siue statuto vetuit, ne ij, qui ex circuncisione sunt, aut ex Mahumetanis, vel hæreticis nati, beneficia & officia deinceps in eadem ecclesia habere possent. Cùm autem ea res multos tangeret, itum est ad Romanam & Regiam curiam, & magnis contentionibus agitata; receptum tandem vtrobique statutum fuit. Itaque tunc ea tempestas sedata est.

Sed quia nunc iterum eam camarinam noui Christiani ex Hebræis nati mouere non desinunt, & multis machinis statutum impugnant, ac summo Pontifici eiusque ministris fucum facere tentant, operæpretium me facturũ putaui, si controuersiam hanc penitiùs tractauero, & argumenta eorum omnia quãta fieri poterit breuitate discussero.

Interim tamen de apologia quadam

huc pertinente paucula ſunt dicenda. Scripſit alienigena quidam (cuius nomini parco) apologiam valde prolixam in Archiepiſcopum Toletanum, in qua fingit ſtatutum fuiſſe factum ab eo ſimul cum Hiſpaniarum epiſcopis, & alia falſa teſtimonia multa contra ſtatutum ſcribit, quorum ne vnum quidem verbum in ſtatuto inuenias.

Deinde, cùm ſemper fere extra chorum ſaltet, quicquid in buccam venit effutit, ac diſparata minimeque cohærentia congerens, multis conuiciis Hiſpaniarum primatẽ, & epiſcopos omnes afficit; ac tam malè malam cauſam agit, vt & ſi non mala foret, ipſe tamen eam perdere potuiſſet, nihil verius dicens, quàm id, quod ille ſibiipſi ex perſona noſtratium his verbis obiicit; furibũdus debaccharis, furis, & inſanis.

Egregius patronus clientes ſuos nunc Iudæos ſine additamento, nunc Iudæos bonos, nunc Iudæos Chriſtianos, nunc Iudæos conuerſos, ſemper tamen Iudęos vocat; eóque nomine ſe eos valde honorare putat.

Sed quid ni putaret id homo, qui Rabinos vehementer laudat, quíque prope finem apologiæ ita ſcribit: Hoc tibi Archipaſtori mentiſſimo, ac vobis dominis meis

meis omnibus Hispaniarum Præsulibus, & ingenij nostri, & indefessi laboris, non segnile opus aduersus sancitum vestrum decretum exposuimus, in eo absque timore sæpè laudauimus Iudæos, eos præsertim, quorum nunc per susceptionem baptismatis fuere candida vestimenta. Hæc ille.

Iam verò cùm statutum caussa cognita confirmatum sit à summis Pōtificibus Paulo tertio, Iulio tertio, & Paulo quarto; & cùm alia similia ab aliis quoque Pontificibus maximis approbata sint; videlicet statutum Pacense à Iulio secundo, nouæ Regum capellę Toletanę à Clemente septimo, Legionense à Pio quarto, Cordubense à Paulo tertio: Abeat Gallus ille in sterquilinium synagogæ, ac sinat Hispanos bonis legibus & moribus vti.

DE IVDÆIS QVI FVERVNT *ante legem Euangelicam. Cap. 2.*

CVM hæc disputatio tota propter eos orta sit, qui ex Iudæis circuncisis descendunt, non erit alienum pauca quædam de Iudæis ipsis dicere. Multa quidem scripta sunt in laudem veterum Iudæorum, sed præcipua referam ex sacris litteris, ac primùm in Deut. inquit Moyses: Hæc est vestra sapientia & intellectus *Cap. 4.*

coram populis, vt audientes vniuersi præcepta hæc, dicant: En populus sapiens & intelligens, gens magna; nec est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris: quæ est enim alia gens sic inclyta, vt habeat cærimonias, iustaque iudicia, & vniuersam legem quam ego proponam hodie ante oculos vestros? Et in Psal. Dauid ait: Facta est Iudæa sanctificatio eius, Israël potestas eius. & alibi: Non fecit taliter Deus omni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis. Et ne longum faciam, Christus Deus noster dixit: Salus ex Iudæis est. Quamobrem ipsum Iudæi nomen magnum quiddam esse tũc videbatur, veluti nunc est nomen Christianorũ; vt est apud Oecumenium in epistolam Pauli ad Ro. Sed eo ipso tempore quo in honore magno erant, plurima in libris sacris contra plerosque illorum scripta inuenire licet: Quia (vt in Ecclesiastica historia scribit Nicephorus) in eo genere raros quidem illos, sed tamen in Deum amore, iustitia & cæteris virtutibus excellentes viros fuisse publicis scriptorum monumentis testatum est.

Psal. 118. *Psal. 147.* *Ioan. 4.* *Cap. 1.* *Lib. 1. c. 5*

DE IVDÆIS QVI ERANT *Christi tempore. Cap. 3.*

QVO

QVO tempore Christus Deus noster cum hominibus conuersatus est, multi ex Iudæis fuere sancti, & hi præcipuè quos ipse elegit, cognati eius apostoli, discipuli, atque alij qui in eum crediderunt; sed reliqui omnes qui in Iudaica perfidia perstiterunt, Christum Dominum occiderunt, apostolos, discipulos & Christianos omnes vbiq. persecuti sunt. id quod non ex sacris litteris tātum, sed ex ecclesiasticis historiis compertissimum est. Sed id solum referam, quod est apud Oecumenium in scholio epistolæ Pauli ad Romanos, cuius hæc sunt verba: Priusquam Paulus Romam accederet, admoniti erāt Iudæi, ne prædicationem de Christo susciperent; nec soli ipsi, sed & omnes qui vbique locorum agebant. Verùm vnde id manifestum est? Inuenimus in veterum commentariis, quòd Sacerdotes & Scribæ ac Seniores, qui Hierosolymæ habitabāt, exaratas litteras ad omnes nationes transmiserant Iudęis, vbicūque terrarum dispersi essent, Christi doctrinam calumniantes, tanquam à Deo alienam; atque epistolis admonebant, ne illam susciperent. Hæc ibi.

De perfidia verò illorum Iudæorum possem dicere multa, sed breuitatis caussa solo Diuo Gregorio contentus ero, qui in

Hom. 10. sup. euāg. die Epiphaniæ ſic inter alia concionatus eſt: In omnibus ſignis, quæ vel naſcente Domino, vel moriēte eo monſtrata ſunt, conſiderandum nobis eſt, quanta fuerit in quorundam Iudæorum corde duritia, quæ hunc nec per prophetiæ donum, nec per miracula cognouit; omnia quippe elementa auctorem ſuum veniſſe teſtata ſunt: Vt enim de his quiddam vſu humāno loquar, Deum hunc cæli eſſe cognouerunt, quia protinus ſtellam miſerunt; mare cognouit, quia ſub plantis eius ſe calcabile præbuit: terra cognouit, quia eo moriente contremuit; ſol cognouit, quia lucis ſuæ radios abſcondit: ſaxa & parietes cognouerunt, quia tempore mortis eius ſciſſa ſunt: Infernus agnouit, quia hos quos tenebat mortuos reddidit; & tamen hunc quem Deum omnia inſenſibilia elementa ſenſerunt, adhuc infidelium Iudæorum corda Deum eſſe minimè cognoſcūt, & duriora ſaxis ſcindi ad pœnitendum nolunt; eumq́ue confiteri abnegant, quem elementa (vt diximus) aut ſignis, aut ſciſſionibus Deū clamant, qui etiam ad damnationis ſuæ cumulum, eum quem natum deſpiciunt, naſciturum longè antè præſciuerunt; & non ſolum quia naſceretur nouerant, ſed etiam vbi naſceretur.

De eisdem. Cap. 4.

Hermias Sozomenus in principio Historiæ ecclesiasticæ ita scribit: Iam pridem cœpi mecum cogitare, quid caussæ esset, cur alij homines tam prompto animo fidem in Deum verbum, Iudęi autem tam ægrè & difficulter amplexarentur, præsertim cùm ab initio diuina eloquia summa obseruantia colere didicissent, & Christum antequam aduenirct, pro certo aduenturum per prophetas cognouissent. & post aliqua: Itaque mihi de his rebus cogitanti permirum sanè videtur, Iudęos non aliis hominibus anteuertisse, seque ad fidem Christianam prius transtulisse. Voluissem equidem, vt eius rei caussas protinus adiunxisset. quia tamen eas reticuit, quas inuenire potui, breuiter commemorabo. Vna fuit, quia malè interpretantes scripturas diuinas expectabant Messiam venturum in priori aduentu, eo modo quo venturus est in posteriori. Altera caussa fuit, quia sperabant, vt Messias eis daret multa bona tēporalia, quorum illi semper fuerant, & sunt cupidissimi. Tertia, quia credebant Messiam regem venturum cum exercitu magno, & omnes introducturum in terram affluentem auro & argento, & cunctis nationibus eos esse prælaturum. Quarta, quia

putabant legem Moysis, cùm data esset ab ipso Deo, perpetuò duraturam: cuius contrarium docuit verus Messias Christus Dominus; quinetiã cum eius morte simul mortua fuit lex Moysis. Quinta, quia non credebãt Messiam esse Deum & hominem. Sexta, quia cùm essent ambitiosi & superbi, Christo credere noluerunt, ne viderentur humilis Iesu discipuli simul cum eius humilibus discipulis, ne ob id irriderentur, aut persecutionem paterentur; & præsertim Pharisæi ferre non poterant, vt à multitudine Christus plus honoraretur, quàm ipsi. & ne longum faciam, propter plurima eorum peccata excæcati fuerunt, & in amentiam, cæcitatem, & mentis furorẽ inciderunt, quia legem Dei non custodierunt; id quod illis prædixit, & imprecatus est Moyses in Deuteronomio dicens: Si audire nolueris vocem Domini, vt custodias, & facias mandata eius, veniẽt super te omnes maledictiones istę, & apprehẽdent te. & inter alia inquit: Percutiat te Dominus amentia, & cæcitate ac furore mentis.

DE IVDÆIS POST DEI *Christi paßionem.* Cap. 5.

POSTQVAM Iudæi perfidi morte turpissima & crudelissima vitæ auctorem occiderunt, maiore mentis cæcitate percus-

percuſſi ſunt, & ira Dei deſcendit in eos, quemadmodũ Dauid prædixerat his verbis: Effunde ſuper eos iram tuam, & furor iræ tuæ comprehendat eos; quoniam quem tu percuſſiſti, perſecuti ſunt. & quia Dominum occiderunt, peruenit ira Dei ſuper illos, vſque in finem, vt ait apoſtolus. ipſi autem ſuos etiam poſteros eiſdem pœnis ſubiecerunt, dicentes: Sanguis eius ſuper nos & ſuper filios noſtros. De quo Diuus Cyprianus de Reſurrectione Chriſti eleganter loquens dicit: Nec ſuſtinuit intueri mundus perfidiæ Iudaicæ ſcelus, & viſa ſunt inſenſata elemẽta ſenſu vti abundãtiore quàm homines, quibus ſecundũ naturam ratio inerat, & crudeliores extitere feris abutentes intellectu: in tantum Chriſti ſanguinem ſitientes, vt ſeipſos maledictione æterna damnarent, & in paruulos ſuos anathematis illius reliquias immobili ſtabilimento firmarent. ſed & ſi multi ad fidem Chriſti conuerſi fuerint, in reliquis tamen illa excæcatio durat, quia conſentiunt parricidio maiorum ſuorum, & ratum illud habent, & Chriſtum Dominum ipſi hodie occidere vellent.

Perfidi homines & ſtupidiſſimi ſi noſtris credere nolũt, ſaltem credant Rabinis ſuis, qui iampridem veniſſe Meſſiam *Lib. 5. & 11. cũ ſeq.*

 vi veri-

veritatis coacti sæpè fatentur, vt Finus Hadrianus in flagello cõtra Iudæos luculenter ostendit. Quærentibus autem, vbi nam sit ille Messias, variè respõdent: quidam dicunt, eum esse vltra montes Caspios, & neminem ad illum trãsire posse propter magnum quoddam flumẽ, quod Sabbaticum vocant. Alij eum esse Romæ asserunt, ibíque sedere in porta cum pauperibus & leprosis; alij verò eum vagari adhuc inquiunt per orbem in paupertate & afflictione, ignotum, miserum, & abiectum, ad satisfaciendum Deo pro peccatis Iudæorum. nonnulli alij in loco semoto atque secreto, quoadusque dabitur ei facultas à Deo redigendi populum Israël ad pristinam dignitatem. Demùm alij dicunt eum esse cum angelis Dei, eo modo viuentem, quo Moyses vixit illis quadraginta diebus, quibus fuit in monte Sinai: & ipse audiui à viro quodam fide dignissimo, seriò dixisse quẽdam Iudęum, venturum esse in Hispaniam Messiam in figura piscis per fluuium Bætim, idque esse facturum metu Inquisitorum, ne ab eis comprehenderetur, & comburatur. Nam isti omnes Messiã suum nõ Deum, sed purum hominem esse credunt. Sed enim præterire nõ possum insignem illam peruicaciam Iosephi Iudæi, qui cùm in

sua

sua historia antiquitatis fateatur Christi miracula & resurrectionem, & quòd discipulis suis post triduum mortis suæ viuus apparuit, secundum Prophetarum scripta, qui hæc & alia innumerabilia de eo plena miraculis prophetarunt: Et tamen (vt est apud Egesippum) in eo ipso quod verum locutus est, ita mente deuius fuit, vt nec sermonibus suis crederet, sed locutus est propter historiæ suæ fidem, quia fallere nefas putabat; non credidit propter duritiam cordis, & perfidiæ intentionem.

Lib. 18. cap. 6.

Li. de bello Iudaico cap. 12.

De postremis Ivdæis. Cap. 6.

Destrvctis Hierosolymis, Pharisæi & Scribæ qui superfuerunt, magnum quendam Idumæum nomine Mayr subornarunt, vt fingeret duplicem legem dedisse Moysem, vnam scriptam, alteram verò secretam, verbo tantùm prolatam, quam appellauit Misnam, id est, secundam legem. finxitque omnipotentem Deum sibi præcepisse, vt eam omni populo Hebræorum manifestaret propter necessitatem, ne Iudaismus destrueretur, quia multi Iudæorum ad Christi fidem conuertebantur: & in ea lege multa continentur contra Pentateuchũ, hoc est quinque libros Moysis, quos Thorath,

id est legem appellant. Deinde post trecentos ferè annos, tempore Constantini Imperatoris, plurimi Iudęorum Rabini legi illi Misnæ adiecerunt varias expositiones, & confecerunt opus, quod Thalmud suo idiomate, id est doctrinam vocant, & eam hodie Iudæi obseruant: in ea verò doctrina Thalmudica, multa impia & execranda, & fabulosa Rabini posuerunt, quorum nonnulla ad eorum confusionem breuiter commemorabo. Aiunt peccasse Deum quia lunam fecerit minorem sole, & quia luna de hoc iustè conquerebatur, dedisse illi Deum stellas pedissequas; & nihilominus ad expiandum illud peccatum statuisse, vt singulis mensibus Iudæi facerent sacrificium de hirco in holocaustum sempiternum.

Aiunt præterea, quòd diuina Maiestas dolore afficitur, eo quòd destruxisset templum, & ciuitatem Hierusalem, & quòd angore nimio tangitur, in qualibet vigilia noctis rugiens vt leo, & inquiens: Væ mihi, quia destruxi domum meam, væ mihi, quoniam combussi templū meum, væ mihi, quia inter gentes seruitutis iugo oppressi filios meos Iudæos.

Dicunt etiam quòd Deus tribus primis horis cuiusque diei studet in lege Thalmudica; aliis tribus infantes legem illam docet;

docet; aliis tribus mundum iudicat; reliquis tribus ludit & solatium capit.

Præterea scribunt illi Thalmudistæ, quòd nocte Deus equitat super Cherubim, & visitat atque lustrat decem octo mille mundos, quos creauerat. Et ne in his ridiculis amplius morer, qui plura delira, vana, stulta, & hominibus insanis & stupidissimis digna (quales Iudæi sunt) scire cupit, is legat Finum Hadrianum li. 9 Flagelli aduersus Iudęos, à ca. 5. deinceps.

DE IVDÆIS HISPANIÆ. Cap. 7.

VENIO nunc ad Iudæos Hispaniæ, (qui vtinam nunquam ad eam peruenissent) nunquid illi meliores quàm cæteri fuerunt? nequaquam; semper enim & vbique Iudæi sibi similes sunt. de illis nanque hæc scripta sunt in concilio quodam Toletano: Licet in cōdemnationem perfidiæ Iudæorum, numerosæ antiquorum patrum sententiæ, ac leges promulgatæ nitescunt; tamen quia vt prophetale vaticinium narrat, peccatum Iudęæ scriptum est stylo ferreo in vngue adamātino, super petram duriores effecti, in obstinationis suæ cæcitate perdurant.

Solent Iudæi (vt Innocentius tertius ait) illam retributionem impēdere, quam (iuxta vulgare prouerbium) mus in pera, C. Et si Iudæi, de Iudæis.

serpens

ſerpens in gremio & ignis in ſinu ſuis conſueuerunt hoſpitibus exhibere.

Itaque Toletum ciuitas Hiſpaniæ nobiliſſima atq; fortiſſima, prodita fuit olim à Iudæis, quando Mauri totam Hiſpaniam occuparunt, multaque alia ſcelerata & nefaria in Hiſpania Iudæi perpetraſſe traduntur; nec mirũ id, cùm Thalmud præcipiat Iudæis, vt modis omnibus noceant Chriſtianis, & eorum bona ſurripiant, eosque decipiant, & ter ſingulis diebus maledicant nobis; vt eſt apud Finum Hadrianum lib. 9. c. 7.

Illud quoque præterire non poſſum, quod idem auctor poſteà memorat cap. 14. decreuiſſe Thalmudiſtas, quòd Iudæus, qui certo die ſeptimi menſis proteſtatus fuerit coram ſuis ſacerdotibus in Synagoga, quòd omnia iuramenta quæ illo anno fecerit in confirmationem, pollicitationum & contractuum, vel promiſſionum, ea vult eſſe irrita & inania, & nullius ponderis, vel peccati, ſi ea non ſeruauerit: is poſſit quoſcunque Iudæos & Chriſtianos dolis & fraudibus ſine peccato circumuenire. Quòd ſi Iudęus exigat à Iudæo iuramentum ſub hac forma, Tu iuras legi & Deo ad meũ intellectum, quòd hoc facies, vel dabis, & ſic ille promittit, & iurat; volunt Rabini quòd per

illa

illa verba (ad meum intellectum) annua illa protestatio reuocetur & abrogetur. Si verò promiserit Iudæus Christiano cum iuraměto sub eadem verborum forma, inquiunt, protestationem illam non esse reuocatã, licet ad intellectum Christiani iurauerit Iudæus, eo quòd dicant, Christianos nullum habere intellectum.

De Iudæis ex Hispania eiectis. Cap. 8.

Propter suprascriptas atque alias caussas, & quia adeò creuerat numerus Iudæorum, vt eos Hispania tolerare non posset, Reges verè Catholici, Fernandus & Isabella, iusto cõsilio ab Hispania eos expulerunt. cuius rei Ioannes Picus Mirandulæ comes lib. 5. aduersus Astrologos eleganter meminit, his verbis: Non minoribus ferè postea tẽpora calamitatibus gens Hebræorum obruta est, quàm aut sub Tito, aut sub Hadriano, pulsis nuper Iudæis omnibus ex tota Hispania à Christianissimo illo Rege, nũquam certè satis laudato, vbi & numero & diuitiis & auctoritate plurimum poterant: qua eiectione nihil vnquam ferè vel tristius, vel acerbius passos ipsi se non diffitentur: ita multi naufragio, pestilentia quàm plurimi, fame maxima pars eorum absumpti: vt nobis etiã Christianis in tanta cala-

calamitate, in qua diuinæ iuſtitiæ gloria delectabat: homines tamen extrema adeò paſſi, commiſerationem facerent, & dolorem. Hæc ille, c. 12.

Fuerunt autem eiecta (vt quidam ſcribunt) quadringenta viginti millia Iudæorum, alij dicunt fuiſſe centum viginti familiarum millia, præter plurimos, qui verè vel fictè ad Christianam religionem conuerſi permanſerāt in Hiſpania; vt mirum videri queat, tot perfidos, genimina viperarum, ab Hiſpanis hominibus tanto tempore tolerari potuiſſe.

DE IVDÆIS AD FIDEM *conuerſis.* Cap. 9.

MVLTI ex his qui eiecti fuere, & plures alij ne è patria optima pellerentur, fidem Catholicam (vt poſteà conſtitit) ſimulatè amplexati ſunt: Nam cùm tempus eis præſtitutum eſſet ad deliberādum, an vellent Chriſtiani fieri, alioquin abirent in malā rem, & perpetuò ab Hiſpania exularent; fama eſt eos conſuluiſſe ſynagogas externas, & ab eis accepiſſe reſponſum, vt fingerent ſe fieri Chriſtianos, quo magis Chriſtianis nocere poſſent; hæc adiungentes: Dabitis operam litteris, & cum theologia veſtra ſubuertetis Chriſtianorum fidem; cum iuris peritia eos expoliabitis; cum medicina eos impunè

impunè occidetis. prætereà consequentes quocunque modo beneficia ecclesiastica Sacramẽtis eorum abutemini, & ecclesias peruertetis; ingressi monasteria, pacem & concordiam perturbabitis: denique artes illas, & officia secularia discetis, & occupabitis, quibus Christianorum bona sine labore deuoretis: quę quidem & si fortè fabula ficta sit, rerum tamen exitus declarauit, eam fuisse proximam vero: quia plurimi reperti sunt simulatè conuersi, & in sua manere perfidia; alij heresiarchæ euaserunt; alij verò leguleí, & pragmatici, degluberunt litigantes; alij medici Christianos multos pharmacis venenatis interfecerunt. Ad summã, omnia illa perpetrarunt, quæ fama illa suprascripta, siue fabula, diuulgauerat. Sed non sunt prætereunda exempla quædam & vera, & scitu dignissima. Medicus quidam ex illis fictè conuersis combustus fuit superioribus annis in ciuitate Valentiæ; qui cùm domũ rediret, occisis ęgris Christianis, filij eius dicebãt: Bene veniat vindex. ille verò respondebat: Veniat at vindex. ac si diceret, veniat bene, & vindex sit. Alter verò in ea, quã Ciuitatem Regalem vocant, in vngue vnius digiti occultabat venenum, & cum illo tangens pharmaca, interficiebat ægros. Toleti quoque chirurgus

chirurgus in vulnera & cicatrices veterũ Christianorum pulueres venenatos inserebat. itaque perimebat eos. Possem proferre alia sexcenta, pleni sunt enim commentarij sanctæ Inquisitionis talium exemplorum, ex quibus omnibus, aliisque multis posteà cõmemorandis cuiuis perspicuum esse poterit, quamobrem apud nobiles, veteresque Christianos peius audiant hi, qui ex circumcisione sunt in Hispania, quàm apud alias nationes: & cur aliqua constituta sint in fauorem eorum, qui bono & incontaminato genere nati sunt, nouis illis Christianis exclusis. Sed iam ad statutum in principio propositum reuertamur.

VTRVM STATVTVM TOLetanum *sit contra ius diuinum.* Cap. 10.

AVCTOR Apologiæ pro sua solita modestia in prefatione inquit, Decretum illud esse impium, & à Christi dogmate prorsus abhorrens. & iterum ait esse impium, & legi diuinæ tanquam ex diametro aduersans: cuius vestigia secutus quidam ex circũcisione proximis annis è pulpito magnis exclamationibus Romæ dixit, statutum esse hæresim cõtra ius diuinum immutabile: in multis quidẽ acerbiore pœna, quàm ille dignus, quia ille absens, & litteris, quæ non erubescunt,

maximè

(maximè cùm ab inuerecũdo ſcribuntur) & neſciens confirmatum eſſe ſtatutum à ſede Apoſtolica, ea verba temerè effutiuit: hic verò in ipſa vrbe ſciens ſtatutum eſſe confirmatum à Pontificibus ſummis, impietatem iſtam confirmare non timuit: cui nõ pauci qui ex illis erant, impudenter adhærebant.

Videamus tamen quibus argumentis errorem ſuũ tueri nitantur: Primò aiunt, omnia fere verba, omnes apices epiſtolæ Pauli ad Romanos, contra hæc noua decreta clamare. Nos verò dicimus, nullum eſſe verbum in tota ea epiſtola, quod iuſta interpretatione contra hæc ſtatuta poſſit afferri.

Paulus quidem apoſtolus nihil minus in ea epiſtola tractat, quàm de rebus hiſce terrenis: eius enim doctrina de ſpiritualibus eſt, componit diſſidium ortum inter illos nouos Chriſtianos, qui ſe putabant meliores aut perfectiores eſſe propter præputium, aut propter circuncifionem. Docet vtroſque diuinus Apoſtolus, apud Chriſtum Dominum nullam eſſe diſtinctionem Iudæi & Græci, nullamque eſſe acceptionẽ perſonarum. quid inde contra ſtatuta, quæ de rebus temporalibus ſunt?

Ad hoc, diſſidentes illi omnes noui Chriſtia-

Christiani erant; quam ob rem nihil alteri Christianitatis habebant, quo alteris præferri possent; nec fidem rectam magis æstimare debebant ex præputio, quàm ex circuncisione: Iam enim Abraham pater erat omnium illorum credentium, imo vtrique fratres erant in Christo: atq; adeò in spiritualibus, in rebus fidei, & religionis Christiani omnes æquales erant, & sunt.

Quòd si (vt isti malè interpretãtur) omnes Christiani æquales esse debent in honoribus & dignitatibus cõsequendis, & in cæteris terrenis omnibus; iam hodie nulla distinctio erit nobilis aut ignobilis, boni aut mali generis, illustris aut vilis. denique nullus erit ordo reipublicæ. Absit autem ab animis fidelium tam iniqua persuasio, vt apostoli doctrina totius rectæ politiæ formam damnare, aut subuertere videatur.

Quòd si verba illa, non est Iudæus neque Græcus, non est seruus neque liber, non est masculus, neque femina, Gentilis, & Iudæus, circuncisio, & præputium, Barbarus, & Scytha, seruus, & liber; sed omnia in omnibus Christus; si hæc, inquam, & similia verba efficiunt, vt omnes Christiani in rebus temporalibus cunctis æquales esse debeant, iam seruus & femina, Barbarus & Scytha canonici

Gal. 3.

Toletani

Toletani esse debent; & statuta id prohibentia contraria erunt iuri diuino: ac fere nihil erit bene ordinatũ in rebus publicis omnibus. At verò Christianismus non affert politiæ subuersionem, neque inordinationis aut confusionis est caussa: vt rectè colligit Oecumenius ex priore diui Petri epistola, cap. 2.

Eiusmodi sunt istorum argumenta, ac tam prolixa & confusa, vt non sine magno fastidio legi atque repeti possint. sed vt ea omnia facilè subuertantur, animaduertẽda sunt fallacia temporum, & commistio rerum, & caussarum omissio & callida interpretatio, quibus isti vtuntur.

Confundunt antiquissima tempora ecclesiæ primitiuæ cum temporibus nostris, in quibus statuta facta sunt, æquiparant nouos Christianos temporis huius, Christianis vetustissimis, qui ex Iudęis vel gentibus in initio ecclesiæ fidem Christi amplexati sunt: & vt odiosa reddant statuta, fingunt ea loqui etiam de vetustissimis illis Christianis omni laude dignissimis, cùm solummodò loquantur de nouis Christianis temporis nostri.

Confundunt spiritualia cum temporalibus (vt iam antè dixi) ac pro eodem habent, arceri à quibusdam ecclesiasticis beneficiis, atq; expelli à fide Christiana, tanta

tanta illis ambitio, tanta sitis illorum beneficiorum est.

Omittunt caussas iustissimas, propter quas statuta facta sunt, & fiunt; & illam dumtaxat memorant, quòd quia sunt filij Abrahæ, nec aliam ob caussam excluduntur. sed nos postea caussas plurimas referemus,

Demùm callidis interpretationibus sacræ scripturæ, alisque versutiis vsi exclamant, ac declamant, & nihil intentatum relinquunt; sed satis nunc fuerit, cætera breuiter attigisse, atque id solum commemorasse, omnia istorùm argumenta nihil minus euincere, quàm statuta nostra esse contra iura illa diuina, quæ de spiritualibus, non autem de rebus terrenis loquuntur. Addo, quòd cùm ea beneficia non sint ex iure diuino, eorum distributio nec aduersus ius diuinum, nec hæresis esse poterit: hæresis verò fuerit, credere hæc statuta hæretica esse, quę à sede Apostolica terque quaterque sunt confirmata.

DE CONTENTIONE INter *Iudæos & Græcos* Cap. II.

IN statuti impugnatione hi qui ex circuncisione sunt, aiunt inter illos nouos Christianos, Iudæos & Græcos, ad quos Apostolus epistolá ad Romanos scripsit,

non

non fuiſſe contentionem de rebus ſpiritualibus, ſed de honore & præſtantia, dum alij aliis anteponi & præeſſe vellent: adduntque id ſanctos Doctores declarare expreſsè, atque omni ratione & auctoritate carere cõtrarium; legi equidẽ diligẽter vigintiquinq. interpretes ſanctos & doctos ſuper illam epiſtolam Pauli, & neminem inueni dicentem fuiſſe contentionem inter illos, quia alteri præeſſe vellent alteris: quamuis plerique ſcribant, quòd Iudæi ſe Gentilibus præferre volebant, ſed Gentiles eos aſpernabantur; Iudæos autem & Gentiles adhuc vtroſque appellabant, & ſi iam Chriſtiani eſſent, vt ſolo nomine vtrorumque genus cognoſceretur: & nos quoque eiſdem nominibus nonnunquam vtimur.

Quidam ex circuncisione iam antea in Iudæa arbitrabantur, gratiam Euangelij peculiariter Abrahę poſteris promiſſam, & nõ eſſe propagandã ad Gentes, & diſceptabant aduerſus Petrum, dicentes: Quare introiſti ad viros præputium habentes, & manducaſti cum illis? Sed illi diſciplinabiles fuerunt: nam audito Petro, tacuerunt, & glorificauerunt Deum dicentes: Ergo & Gentibus pœnitentiam dedit Deus ad vitam. Act. 11.

Alij verò deſcendentes de Iudęa docebant

bant fratres, quia nisi circuncidamini secundum morē Moysis, nō potestis saluari. Surrexerunt & alij de hæresi Pharisæorum qui crediderant, dicētes; quia oportet circuncidi eos, præcipere quoque seruare legem Moysis: quo inquietabant eos qui ex gentibus conuertebantur, & turbabant eos verbis euertētes animas eorū.
Act. 15.

Atque ea quidem ex actis Apostolorum planè constāt; epistola verò Pauli ad Romanos difficilior est aliis epistolis, quia elocutionibus vtitur confusis, & minus explicitis, vt ait Origenes, cæterique consentiunt. quo factum est, vt variis modis ab interpretibus explicetur, neque in ea perspicuè pateat, quæ fuerint ea omnia de quibus Iudæi & Græci tunc disceptabant.

Diuus Augustinus, Epistola, inquit, quam Paulus apostolus scripsit ad Romanos, quantum ex eius textu intelligi potest, quæstionem habet talem: Vtrum Iudæis solis euangelium Domini nostri Iesu Christi venerit propter merita operum legis; an verò nullis operum meritis præcedentibus, omnibus gentibus venerit iustificatio fidei, quæ est in Christo Iesu. & paulo pòst: Cœperant enim nonnulli, qui ex Iudæis crediderant, tumultuari aduersus Gentes, & maximè aduersus

ſus Apoſtolum Paulum, quòd incircunciſos, & à legis veteris vinculis liberos admittebat ad euangelij gratiam, prædicans eis, vt in Chriſtum crederent, nullo impoſito carnalis circunciſionis iugo.

Haymo & beatus Anſelmus diui Auguſtini interpretationem ſequuntur, adiungentes, quòd Iudæi gloriabantur de ſuis meritis, & nobilitate generis; Gentiles autem licet non præceſſiſſent merita eorum, tamen Iudæos quaſi interfectores Chriſti & præuaricatores legis deſpiciebant, & ſe ignorantia excuſabant.

Ex quibus omnibus duo ſunt obſeruanda; vnum, quòd in ipſo initio naſcentis eccleſiæ Chriſti, illi qui ex circunciſione crediderant, protinus diſceptare cœperunt aduerſus apoſtolos Petrum & Paulum, & contentionibus Chriſtianos cæteros interturbare; alterum, quòd non volebant pellere nos è præbendis, vel dignitatibus eccleſiaſticis, ſed ab ipſo euangelio, vel certè nos iugo veteris legis ſubiicere conabantur: non ergo contentio præcipua erat de rebus temporalibus, ſed de ſpiritualibus & æternis.

Accedit eò diuus Ambroſius, inquiẽs: Sub apoſtolis verò cũ ij qui in Chriſtum ex circunciſione crediderãt, eos qui Gentiles erant, dicebanturque præputium,

 iuſtifi-

iustificationum gratiæ arbitrarentur participes esse nó posse; docebat beatus apostolus Petrus, quàm indiscretus apud Deum vterque sit populus, si in vnitatem fidei ambo conuenerint. Hæc ille lib. 2. de vocatione gentium, cap. 7.

QVAS OB CAVSSAS NOVI *Christiani ex circuncisione se cæteris præferebant, & contra.* Cap. 12.

DIVVS Chrysostomus in epistolam ad Romanos sermone 6. inquit: Iudæi magno sibi honori ducebant nomen Iudæi. erat enim olim valde honestum, quemadmodum núc est Christianorum, & ob id aduersus Gentes insolescebant: etenim ab ipsa appellatione magna tunc illis erat excellentia.

Idem Diuus sermone 5. Iudæi ex arrogantia & fastu non ferebant se Græcis annumerari, ac deridebant, si quis dixisset, omnia per fidem peccata dissolui. & Sermone 7. Hoc etenim maximè Iudæos perdidit, quòd magna sentiebãt de seipsis. & ibidem post multa: Duo erant, quæ illos turbabant; vnum, quòd eos, qui per ipsa opera legis saluari non poterant, sine illis operibus salutem consequi potuisse audirent; alterum verò, num æquum sit, præputiatos ea nactos esse, quæ eorum esse deberẽt, qui in ipsa lege tantum tempo-

temporis educati sunt: id quod eos priore multò magis turbauit.

Itaque noui illi ex Iudæis conuersi, qui nondum Iudæorum mores exuerant, arrogantia, fastu & inuidia pleni Græcos eiicere à lege Euangelica, vel saltem cærimoniis Iudaicis eos onerare, ac se illis præferre volebant, dicentes se esse populum Dei electũ, sibi datam esse legem, sibi Messiam promissum, nec fuisse missum nisi ad oues, quæ perierant domus Israël, se esse filios Abrahæ. & in eandem sententiam plura.

At Græci (quo nomine reliqui omnes intelliguntur) è contrario despiciebant istorum insipientiam, vtpote edocti, quòd in Christo iam cessauerant illæ cærimoniæ, & data erat omnibus libertas ab illa seruitute. tum quia cùm fuissent dona multa suis maioribus olim data, & nihil Deus prætermisisset ad eorum beneficentiam, ipsi tamen propria ingratitudine ac improbitate ab omnibus exciderunt. Nam vt magnus Constãtinus ad Sanctorum cœtum cap. 17. inquit: Nullus illo populo beatior vel fuit aliquando, vel iam esset, si non animos suos à Spiritu sancto, tanquam abdicatione quadam, abalienauisset.

Diuus quoque Thomas in epistolam

Cap. 11. lect. 3. Pauli ad Romanos ex perſona Gentilis ita ſcribit: Fracti ſunt rami vt ego inſerar. id eſt, ad hoc Deus permiſit Iudæos à fide excidere, vt ego ad fidem intrarem; nullus autem ſuſtinet detrimẽtum vnius rei, niſi propter rem pretioſiorem & magis dilectam: ſicut medicus permittit infirmitatem eſſe in pede, vt ſaluet oculum. ſic igitur ex hoc videtur Gentilitas eſſe pretioſior, & magis Deo accepta, quàm Iudæa. Vnde Malachiæ primo dicitur: Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus Deus, & munus non accipiam de manu veſtra. Ab ortu autem ſolis vſque ad occaſum, magnum eſt nomen meum in Gentibus. & apud Eſaiam cap. 49. Parum eſt, vt ſis mihi ſeruus ad ſuſcitandas tribus Iacob: dedi te in lucem Gentibus. Hactenus ille.

Præterea obiicere poterant Iudæis, quòd maiores eorum grauius peccabant quàm Gentiles: nam Iudæi non ſolum contra legem naturalem, ſed etiam contra legem ſcriptam, quam habuerunt vitæ ducem; Gentiles verò contra ſolam legem naturalem peccabant.

Deinde, quòd Iudæorum dignitas non pertinet ad eos, qui carnaliter proceſſerunt ab antiquis patribus, ſed ad ſpirituale ſemen, quod eſt electum à Deo: Non enim

enim omnes qui ex circuncisione sunt Israël, hi sunt Israëlitæ; neque qui semen sunt Abrahæ, omnes filij; neque qui filij carnis, hi filij Dei; sed qui filij sunt promissionis æstimantur in semine, vt Apostolus docet epistola ad Rom. cap. 9. Sed fortasse non erit iniucundum, illorum altercationem à Primasio, & Petro Longobardo excogitatam audire, quam mox adiungemus.

DE ALTERCATIONE IVdæorum & Græcorum. Cap. 13.

PRIMASIVS discipulus sancti Augustini, in præfatione in epistolam ad Romanos, hæc scripta reliquit: Scribit Apostolus quòd ex Iudæis & Gentibus credẽtes superflua contentione volebant se alterutrum superponere; dicebãt enim Iudæi: Nos sumus gens sancta, quos ab initio Deus dilexit, & fouit; nos ex genere Abrahæ stirpe sancta descendimus; nos de Ægypto liberati, mare siccis pedibus transiuimus: propter nos Pharao cum exercitu suo mersus interiit: nobis manna pluit Dominus in deserto. & cætera, quæ enumerare perlongum est. solum hoc dicimus, quòd ipse Dominus, in quo & vos videmini credere, nobis ex lege fuerit repromissus; vos autem, qui estis gentes ab initio derelictæ, qui nusquàm

Dei notitiam habuistis, sed semper dęmoniis deseruistis; æquum ne est, vt hodie ab idolis vos conuertentes, nobis cõparemini? & non potius proselyti sitis, sicut semper fuistis in lege, & hoc ipsum, quia multum est misericors Deus, qui vos voluit ad nostram imitationem adducere.

Gentes è contrario respondebãt, quanto maiora Dei beneficia narraueritis, tanto vos maioris criminis reos esse monstrabitis: quia semper his omnibus extitistis ingrati, qui post Dei vocem auditam, vobis vitulum fabricastis. quod & si non fecissetis, solo hoc crimine veniam non poteratis accipere, qui Dominũ vobis prophetarum vocibus repromissum non solum suscipere noluistis, sed etiam occidistis; quem nos suscepimus, cùm nobis de eo nemo prædixerit. Quanto ergo sit nostra fides melior perspicuè patet. quòd autem idolis seruiuimus, nõ malitiæ fuit, sed ignorantiæ. denique vbi cognouimus veritatem, statim sumus secuti. Filios autem Abrahæ non carnis natiuitas, sed fides facit

Petrus quoque Longobardus in eadem præfatione inquit: Initium omnis peccati superbia est, quę natione cælestis, sublimium mentes inhabitat, sub cinere, & cilicio latitans: quæ Romanos adeò occupaue-

cupauerat, vt inter se altercantes, & se sibi inuicem præferentes, dissensiones & schismata facerent: Erant enim Romani de Iudæis & Gentibus ad Christum conuersi. Iudęi autem propter sanctos patres, à quibus originem ducebant, & propter legem, quam soli inter cæteras gentes acceperant, Gentiles credẽtes despiciebant, dicentes, propter obseruantiam legis cui seruierãt, meruisse accipere gratiã Christi, & fidem euãgelij; & propter merita operum legis, sibi venisse euangelium Domini nostri Iesu Christi. atq. his inflati, Gentibus se præferebant, dicentes: Nos de lege Abrahæ sumus, cui primùm facta est promissio: nos populus peculiaris Dei sumus; nos de Ægypto forti manu, & mirabilibus signis Dominus eduxit: nos sicco vestigio mare rubrum transire fecit, in deserto manna pauit, aquam de petra produxit: & aliis sub silentio relictis, nos soli sumus digni legem Dei accipere, & eius voluntatẽ cognoscere. Ad nos quoque specialiter Dei filius venit, vt ipse in euangelio ait: Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël.

Gentiles autem contradicebant: Quanto beneficia plura vobis exhibita memoratis, tanto vos deteriores esse ostenditis. eisdem siquidem pedibus, quibus mare

transiuistis, ante idolum postea saltauistis, quod & propriis manibus fecistis; & illo ore, quo paulò ante de subuersione Pharaonis, & Ægyptiorum laudem Deo persolueratis, idola adorastis: præterea manna cælitus datum in deserto fastidistis, cupientes redire in Ægyptum ad ollas carnium. Sæpe etiam Dominum in iram irritastis: ad vltimum, Christum vobis in lege & prophetis promissum occidistis. Nónne itaque vobis digniores sumus, qui vt de Christo audiuimus, in eum credidimus? Vnde per prophetam Dominus ait: Populus quem non congregaui, seruiet mihi, in aurem attẽ obediet mihi. Vnde constat, nos non ex malitia, sed ignorantia deliquisse: si enim prophetas, aut apostolos antè habuissemus, idola non coluissemus. Quòd autem de generis nobilitate vos iactatis, si qua taliũ gloria est, tunc Ismaël & Esau possunt pariter gloriari, cùm de eisdem parentibus sint nati.

DE VERBIS APOSTOLI, *non est acceptio personarum, & consequentibus.* Cap. 14.

AIVNT hi qui ex circuncisione sunt, Apostolum docuisse, sublatã esse in omnibus distinctionem Iudæi, & Græci: itaque iam omnes in omnibus æquales esse debere;

debere; atque inde fieri, vt excludi nequeant ipsi à beneficiis ecclesiæ Toletanç. Scripsit enim Paulus ad Romanos cap. 2. Tribulatio & angustia in omnẽ animam hominis operantis malum, Iudæi primùm, & Græci: gloria autem & honor & pax omni operanti bonum, Iudæo primùm & Græco: Non enim est acceptio personarum apud Deum. & in epistola priore ad Corinthios, cap. 12. Etenim in vno spiritu omnes nos in vnum baptizati sumus, siue Iudæi, siue Gentiles, siue serui, siue liberi; & omnes in vno spiritu potati sumus. Et in ea, quæ est ad Galatas, cap. 13. Omnes filij Dei estis per fidem in Christo Iesu: quicunque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non enim est Iudæus, neque Græcus; non est seruus, neque liber; non est masculus, neque femina: omnes enim vos vnum estis in Christo Iesu. Postremò, ad Colossenses scribit cap. 3. Non est Gentilis & Iudæus, circuncisio & præputium, barbarus & Scytha, seruus & liber; sed omnia & in omnibus Christus. Sed ex epistolarum lectione perspicuè patet, Apostolum non loqui de dignitatibus aut honoribus mũdi huius, sed de his, quæ pertinent ad fidem & baptismum, & ad induendum nouum hominem. & in eam sententiam

diuini apostoli verba interpretātur omnes sancti & Catholici doctores, tam veteres quàm noui; quorum aliqui adiiciūt, non esse distinctionem Iudæi & Græci apud Deum, neque in his, quæ attinent ad qualitatem gratiæ, ad salutem & misericordiam consequendam, ad Spiritus sancti dona, ad gratias gratis datas, ad sacramenta necessaria, ad animam, & ad spiritualia omnia; sed nullus eorum confundit status hominum, neque applicat verba Pauli ad euersionem politicę nobilitatis, neque ad ęqualitatem inęqualem.

Diuus Chrysostomus in epistolam ad Romanos sermone 23. colligit ex apostolo, Christū leges suas non ad hoc induxisse, vt politias euertat, sed vt ad melius instituat; igitur diuus Paulus nihil docet aut scribit, quod sit contra statutum propositum, sed altercationē suprascriptam cóponit, modò confutans Iudæos, modò Gentiles, & vtrosque ad concordiam adducens, atque ostendens omnes peccasse, & omnibus venisse gratis gratiam fidei, & euangelij Christi, & non suis meritis. Itaque quidquid ex diuo Paulo colligunt cótra statutum, vanè & ineptè colligunt; vt ex antedictis satis superque constat.

De verbis illis, Ivdæo primùm & Græco. Cap. 15.

Vsqve eò iam processerat nouorum quorũdam Christianorũ insolẽtia, vt non solùm æquandos veteribus Christianis, sed etiam eis præferendos se esse contenderent: idque eo loco apostoli probare conabantur, quo scribens ad Romanos inquit: Non erubesco euangelium: Virtus enim Dei est in salutem omni credenti, Iudæo primùm & Græco. Sed vt ab initio Euangelium prius Iudæis quàm Græcis fuerit prædicatum, quid inde colligent noui Christiani, quo veteribus hodie sint præponendi? *Cap. 1.*

Videamus tamen quo pacto ea verba Doctores explanent. Sanctus Chrysostomus inquit: Quare hic dicite Iudæo primùm & Græco? quid sibi vult illa differentia? Atqui multis in locis dicit, quòd neque circuncisio, neque præputium aliquid sit: quomodo hic discernit, Iudęum præponens Græco? quid nam hoc est? Non ideo fit, quòd Iudæus primus sit, & plus gratiæ accipiat. eadem enim est gratia, quæ tam huic, quàm illi datur. Verùm ordinis tantum honor est, quod dicit Iudæo primùm: Neque enim Iudęus ita excellit, vt maiorem iustificationis gratiam accipiat, sed in hoc solũ honoratur,

quòd primus illam accipit. Quemadmodum inter illuminatos, omnes quidem ad baptiſma currunt, verùm non omnes eadem hora, ſed hic primus, hic verò ſecundus; iam qui primus venit, non plus accipit eo, qui ſecũdus accedit; neq. is illo, qui ſubſequitur; ſed iidẽ ſimul omnes potiuntur: quòd itaq. hic dicit, Iudæo primùm, verbi eſt honor, non gratię excellentia.

Diuus Hieronymus primùm, pro quidem ponit, ſiue primũ, credulitatis tempore, non honore.

Theophylactus ibidem; Iudęo primum & Græco: primum, hic eſt ordinis honos, non gratiæ exuberantia. neque plus aliquid Iudęus eſt iuſtitiæ conſecutus, quòd maiora acceperit; ſed quia prior eam ſuſceperit, verbo tenus honoratur.

Primaſius: Iudæi primum, & Græci; primi, quia primò Dominũ agnouerũt: & primi in legẽ grauiùs præuaricati ſunt. vel primùm, pro quidẽ ponit; quia & ipſe dicit, non eſt perſonarum acceptio apud Deum: ſic primum tempore, non honore.

Petrus Lõgobardus cũ Heſychio: Euãgeliũ neceſſariũ eſt Iudæo & Gręco, ſed primũ, id eſt maximè Iudęo; Iudęi enim hãc euãgelij ſalutẽ, & liberationẽ habebãt neceſſariã valde, vtpote etiã alios ſeducẽtes.

Et Hugo: Iudæi enim præcipuè indigebant hac ſalute: quia non credebant in

Christum;& quia alios seducebant: Gentiles verò in se peccabant.

Sanct⁹ Thomas: Quantũ ad salutis finẽ, omnes æquales; quantũ ad salutis ordinẽ, Iudęi primi, quia habuerũt promissiones.

Oecumenius: Iudęo primũ, dictio primum, verbi solũ honorẽ confert, nõ gratię abundantiã: primũ enim à Iudæo postulatur, vt credat, vtpote, qui iã ea, quæ de Christo sunt, ex lege & prophetis edoctus sit, magis quàm gentes. Pręterea licet ad cõmunẽ generis humani salutẽ venerat Christus, tamen inter Iudæos & natus & cõuersat⁹ fuerat, docuerat, diuinaq. inter eos signa operatus erat; propter quæ omnia debitores erãt Iudęi, vt primi in Christũ crederẽt super cæteras gentes. Hęc ille.

Diuus ille Thomas, qui statim iugulum petit, in epistolam ad Romanos inquit: A tribus bonis, quæ in Iudæis olim eminebant, gentiles erant alieni: primus erat diuinus cultus, propter quem dicebantur populus Dei, & oues pascuæ eius. alterum erat priuilegiũ dilectionis; erant enim dilecti à Deo, qui multa illis beneficia concesserat. tertia erat libertas à peccato originali, quæ Iudæis in circuncisione conferebatur. & alibi: Iudęi & Gentiles æquales fuerunt, quantũ ad statum culpę præcedentis; & postea æquales, quantũ ad statum gratiæ subsequentis. ca. 3. lect. 3. *Cap. 9. lect. 5.*

De conversione Iudæorum, & Gentilium. Cap. 16

IVDÆI qui iusti erant, sub lege Moysis, & legem euangelicam protinus receperunt, hi non possunt propriè dici conuersi; quia id quod expectabant, amplexati sunt, & nunquam fuerunt perfidi, aut infideles: & hos ego præferendos esse crediderim illis omnibus, qui Gentiles erant. & quoties durum quippiam aduersus Iudæos, vel conuersos dixerim, toties iustos & sanctos viros exceptos esse volo: nunc autem de his solis, qui ex prauis Iudæis, & ex Gentilibus conuersi sunt, disputabo.

Ac primùm, cùm Iudæi scirent, vnum solum esse Deum, & cùm haberēt legem & prophetas, & sperarent venturum esse Messiam; multo magis tenebantur Christum Dominū agnoscere, & eius doctrinam statim suscipere, quàm Gentiles, quibus illa tota erat noua doctrina, & qui ab vberibus educati in idolorum superstitionibus, & illis imbuti erant. Quas ob res generosior fides gentium ostenditur, sermonem Dei assequentium sine instructione scripturarum. vt rectè Irenæus inquit lib. 4. aduersus hæreses, cap. 41.

Seriùs tardiusque fidem Christi receperunt Iudæi, quàm Gentiles, cùm tamen pluribus,

pluribus, manifestioribusque prophetiis de aduentu Christi instructi essent: vt Zozomenus in principio historiæ ecclesiasticæ docet, & Christiana religio maximè ex populo gentili creuit, quemadmodum idem auctor scribit lib. 3. eiusdem operis cap. 16.

Sanctus Chrysostomus in epistolam ad Romanos sermone 19. inquit: Vt contentionem Iudæorum demonstret Apostolus, non dicit vt persuadeam, sed vt ad æmulandum prouocem, saluosque reddam. & neque hic dicit omnes, sed aliquos ex eis; adeò scilicet duri erant. In hac autem ipsa increpatione rursus splēdida esse, quæ ad Gentes pertinent, ostendit. licet enim vtrinque alteris alteri salutis caussam dederint, non tamen eisdem rationibus ac mediis: Iudæi siquidem istis sua incredulitate; isti verò Iudæis fide sua bonorum facti sunt procuratores. vnde videntur quæ Gentium sunt adæquare, imò exsuperare Iudæos. Quid ergo dices ô Iudæe? nisi nos eiecti fuissemus, vos non statim vocati fuissetis. Sed hoc quoque qui ex Gentibus est, non minore ratione dicit: Nisi saluatus essem ego, tu sanè æmulandi caussam non habuisses. Si verò noles cognoscere, vnde excellamus etiam, accipe: Ego quidem te credulitate

mea saluo; tu verò repulsus, priorem nobis ingressum ad salutem tradidisti. ac si diceret: Tu culpa, & perfidia tua; ego fide, ac virtute mea.

Et Leo magnus de passione Domini sermone 17. Cumq. custos supplicij centurio territus iis, quæ viderat, diceret; Verè filius Dei erat homo iste; impietatem tamen Iudaicam, monumentis & petris duriorem, nulla proditur mitigasse compunctio: vt appareat, paratiores ad intelligendum filium Dei tunc fuisse Romanos milites, quàm Israëliticos sacerdotes. sed de his hactenus.

De bulla Nicolai *quinti.* *Cap.* 17.

PROFERVNT contra statutum Toletanum bullā Nicolai quinti, ex qua colligunt, statutum esse contra fidem catholicam, quia inquit, nos à veritate catholicæ fidei aberrantes, ad viam veritatis deducere cupientes. & paulo pòst: affectantes, vt quisque quæ recta sunt sapiat: & qui contra Christianæ legis normam falsa seminare, & proximos scandalizare, quæ vnitatis & pacis contraria sunt præsumpsere, & cæt.

Cui primò respondetur, eam bullam authenticam non inueniri, ideoque fide carere. Deinde longè aliud fuisse, quod

tunc

tunc tractabatur: nam vt in illa ſcriptura (qualiſcunque tandem ſit) continetur, illud eſt, quòd quidam aſſerebant, nouos Chriſtianos, & eorum filios non debere ad honores, dignitates, officia tabellionatus, & ad teſtimonium in Chriſtianorum cauſſis perhibẽdum admitti, eos verbis & factis, contumeliis afficientes. hæc ſunt verba illius chartę.

Ex quibus perſpicuum eſt, eos qui illa credebant, & aſſerebant, non de beneficiis quibuſdam eccleſiaſticis, ſed generaliter ac vniuersè de omnibus honoribus, dignitatibus, officiis publicis, atque adeò de teſtimoniis perhibendis egiſſe: nouos Chriſtianos iniuriis etiam afficientes, atque ea quidem omnia non aliam ob cauſſam, niſi quia noui Chriſtiani erant, vt bis in illa papyro relatũ eſt, his verbis; propter nouam aſſumptionem fidei. & iterum: propter nouam fidei receptionem. Igitur mirum videri non debet, ſi dicatur illic, eam opinionem erroneam eſſe, nec illos recta ſenſiſſe. In ſtatuto autem noſtro omnia prorſus diuerſa ſunt, nec effici vllo pacto poteſt, vt id hæreſis ſit, quod nihil minus quàm hæreſis eſt.

Poſtremò, illa bulla nominatim in hac parte reuocata eſt à Paulo quarto in confirmatione ſtatuti, his ipſis verbis: Non

obſtante

obſtante recolendæ memoriȩ Nicolai Papæ quinti, ſimiliter prædeceſſoris noſtri; & aliis conſtitutionibus apoſtolicis. &c.

VTRVM HÆC STATVTA *ſint contra iura canonica, & ciuilia.* Cap. 18.

FATENDVM eſt ea ſtatuta eſſe contra generalia verba quorundã canonum & legum, ſed nõ alio modo illis cõtraria ſunt, quàm exceptiones & limitationes contrariæ ſunt regulis: & quemadmodum tam regulæ quàm exceptiones iuſtæ ſunt, ſic etiã iura generaliter fauentia nouis Chriſtianis; & hȩc ſtatuta, quæ multis ex cauſſis eos à quibuſdam beneficiis excludunt, vtraque iuſta ſunt; eo accedente, quòd ſicut iura illa communia facta ſunt à Pontificibus ſummis, ita quoque ſtatuta hæc ſunt confirmata ab apoſtolica ſede.

Atque hac vna veriſſima & euidentiſſima ſolutione omnia iſtorum in hac parte argumenta euaneſcunt. Aiunt iura generalia ſiue etiam quȩdam ſpecialia eſſe in fauorem ſuum, atque ſuorum: Dicimus & nos, hæc ſtatuta ſpecialia illorum generalitati derogare. Aiunt, decreta & canones à conciliis, & Pontificibus ſummis eſſe facta, & quaſdam leges à Regibus Hiſpaniȩ conditas: Dicimus à ſummis Pontificibus comprobata eſſe ſtatuta, & à Regibus noſtris Catholicis recepta,

&

& eorum approbatione ad effectum perducta: quo etiam efficitur, vt sanctorum, aut aliorum sententiæ generales nihil statutis specialibus obstent. Adde his, quòd sancti de spiritualibus rebus loquuntur, nihil minus quã de his terrenis cogitãtes.

VTRVM SINT STATVTA CONtra practicam Christi & apostolorum, ac sint calamitosa & damnosa. Cap. 19.

QVINQVE capitibus eorum, qui contra statuta cõfirmata pertinaciter scribunt, breuiter ac succinctè respondimus. Nunc venio ad sextum, quo aiunt, statuta esse qualia in quæstione hac proposui: qua in re vtuntur fallacia temporis, & caussarum; vt eos sæpè facere iam antea admonui. Quæro ab istis, añ illis temporibus essent Christiani vlli veteres, quos Christus & apostoli præferre nouis debuissent? non credo fingi tale aliquid posse. quid mirum igitur, si ex nouis omnibus nouos elegerunt. Præterea nostra statuta non eos expellunt, qui ex bonis Iudæis olim nati sunt, qui Christi fidem statim amplexati sunt: quinimo neque de his loquuntur, qui intra mille ducentos, & amplius, annos conuersi sunt; horum enim descendentes iam vetustissimi sunt Christiani: sed eos statuta excludũt, qui ex perfidis Iudæis, & apostatis, non

ante multos annos magna ex parte ficte conuersi sunt: qua sola distinctione corruit fere omnis illa moles apologiæ procacissimæ, vnde isti pleraque argumenta mutuati sunt.

Quod verò addunt, statuta esse calamitosa & damnosa; non ita nobis videtur, nec visum fuit summis pontificibus, qui non sine honorifico præmio statuta confirmant: facile quidem est priuatas aliquot calamitates, vel damna confingere; statuta verò (sicuti rectas leges decet) publicam vtilitatem, & ecclesiarum honorem, & religionis puritatem considerant.

VTRVM STATVTA HÆC *derogent Christi & apostolorum honori. Cap. 20.*

PARTEM affirmatiuam isti non solum impudenter, sed impiis etiam verbis persuadere nituntur. sed audiamus egregia eorum argumenta, quia inquiunt, ignominiosum faciunt, aliqua consanguinitate benedictam Christi humanitatem attingere, qui fuit Abrahæ secundum carnem filius; & non angelos apprehendit, sed semen Abrahæ: & isti noui Christiani sunt de genere Abrahæ. hanc cantilenam didicerunt ex illa apologia, in cuius frontispicio scriptum est: Pro iis, qui

qui ex patriarcharum, Abrahæ videlicet, Isaac, & Iacob reliquiis sati, &c. qua etiam ratione dicere possunt, statuta derogare honori Noe, & Adæ, atque Euæ, & eorum omnium, qui ex eis sunt.

Si probarent noui isti, se esse ex antiquissimis bonis Iudæis, qui Messiã, quem exspectarunt, statim exceperunt, & ex inde se à bonis Christianis descendere; iusta esset eorum querimonia, si statuta sibi contraria forent: sed solita vtuntur fallacia, quia (vt sæpè dictum est, ac dicendum est sæpius) statuta non tangunt nisi descendentes ex perfidis Iudæis, qui Christum Dominum, & apostolos aliosque sanctos occiderunt, & per mille quingentos circiter annos in sua perfidia persistẽtes, ter singulis diebus Deum Christum blasphemant, & ceteros Christianos omnes occidere ac perdere vellent.

Desinant, vt olim, dicere; Semen Abrahæ sumus, & patrem habemus Abraham. his enim iam responsum fuit: Si filij Abrahę estis, opera Abrahæ facite. & alibi: Genimina viperarum, ne cœperitis dicere, patrem habemus Abraham: Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Et vt apostolus inquit: Abraham pater est omnium credentium. non ergo iam pater

Ioan. 8.

Luc. 3.

Rom. 4.

perfidorum Iudæorũ ex quibus nati estis: parum quidẽ curabit Christus Dominus imaginariam istam perfidorum cognationem post mille quingẽtos annos. cui cùm
Matth. 12 dixisset quidã, Ecce mater tua, & fratres tui foris stant, quærentes te; ipse respondens dicenti sibi, ait: Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? & extendens manus in discipulos suos, dixit: Ecce mater mea, & fratres mei: quicunque enim fecerit voluntatem patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater, & soror & mater est: non quòd negaret matrem & fratres, (vt inquit sanctus Hieronymus) sed quòd
Corn. 399. apostolos cognationi prætulit, vt carni spiritum præferamus. adde quòd mater, & fratres eius cum primis voluntatem æterni patris fecerunt.

1. Thess. 2. Vultis autem videre quomodo maiores vestri voluntatem Dei fecerint, audite Apostolum dicentem: Iudæi Dominum occiderunt Iesum, & prophetas, & nos persecuti sunt, & Deo non placent, & omnibus hominibus aduersantur, prohibentes nos Gentibus loqui, vt salui fiant, vt impleant peccata sua semper: Peruenit enim ira Dei super illos vsq. in finem. igitur neq. veri filij Abrahæ, neq. Christi consanguinei patres, aut aui vestri fuere.

Neque est quidem verisimile, consanguineos

guineos Christi, proximos cognatos secundum carnem, eum occidisse: quòd si tunc nec intra quartum, nec intra septimum gradum (qui apud iurisconsultos postremus est) cósanguinei Christi erant, id enim nusquam relatum est; quoto gradu nunc consanguinei eius estis? & si tunc sine vllo consanguinitatis respectu eum maiores vestri tam acerbè occiderũt, qualem nunc respectum consanguinitatis exigitis? si vobis non faueremus, propterea quòd Christi consanguinei essetis, Christo Domino (fateor) ingrati & in eum iniuriosi essemus: sed si maiores vestros odio habemus, quia Deum Christum crucifixerunt, aut certè crucifigentibus consenserunt; nulla iniuria eum afficimus, quinimo zelus noster optimus est, & argumenta vestra sunt ineptissima.

DE EADEM RE.
Cap. 21.

SCRIPSERAM intra dies paucos opusculum hoc breue quidem atque succinctum, quia adhuc oppugnabatur statutum Toletanum, & erat in mora periculum; sed posteaquàm idẽ ille concionator, qui malâ agebat caussam, palinodiam cecinit, & publicè confessus est, statutum

cum sua cõfirmatione bonum esse. itaque caussa peracta est. Persuaserunt mihi viri amicissimi, vt re cũctanter inspecta id argumentum per seipsum sterile atque insipidum exactiùs expenderem, ac sale condirem: quod vt libenter facerem, importunum otium, quo inuitus fruor, effecit. Cæterùm necesse erit nonnũquam à proposito digredi, & quibusdam parergis vti: adiungam tamen ea, quæ neque vulgaria sint, neque iniucunda.

Ac primùm quidem, quòd noui isti, qui ex circuncisione sunt, iactare solent se esse filios Abrahæ, dicant mihi velim, quoto gradu ab eo distant; ad hæc, nomina Abraham, Israël, & Iacob, non sunt nomina carnis & naturę, sed nomina gratiæ, & promissionis, & fidei, & sacramenti: nec magis ad eos pertinent quàm ad Gentiles credentes: Nam qui ex fide sunt, ij sunt filij Abrahæ; vt ad Romanos, & Galatas diuinus scribit Apostolus, Rom. 4. Gal. 3.

Fin. lib. 5. cap. 15.

Igitur quando parentes illorum Iudæi perfidi, maiores autem nostri Christiani fideles erant, illi non veri filij Abrahæ, sed nostri veri filij erant. Præterea non solum de Saluatore Iudæi malè loquuntur & sentiũt, sed de ipso etiam Abraham aiunt in suo Talmud, docuisse magicas artes, & inuen-

inuentiones dæmonũ: quo planè ostendunt, se nõ esse veros Abrahæ filios. quam fabulam cum aliis impiis blasphemiis ac deridendis, retulit Finus Hadrianus lib. 9. cap. 8.

DE CHRISTI DEI NOSTRI *cognatis.* Cap. 22.

VT autem planè constet, quales fuerint Seruatoris cognati, & quàm longè ab illis absint, qui eum cruci affixerunt; non erit omnino alienum ea, quæ diffusè ac dispersè scripta de eis inueni, hunc in locum breuissimè cogere.

Traditur, Emerentianam cum Solone de tribu Iuda, duas genuisse filias, diuam Annam, & Ismeriam; Annã ex Ioachim de domo Dauid genuisse Mariam sacratissimam; Ismeriam verò Aphrano sacerdoti iũctam genuisse sanctam Elizabeth. erant autem Ioachim & Anna accuratiore vita, iuxta præscriptum legis præstantes, & clari: nec non primis quibusque, & splendidissimis, nobilissimisque genere connumerati, auctore Nicephoro lib. 1. Ecclesiasticæ historiæ, cap. 7.

Zacharias, & Elizabeth parentes Ioannis Baptistæ erant iusti ambo ante Deum incedentes in omnibus mandatis, & iu-

ſtificationibus Domini ſine querela, ex quibus natus eſt ille Propheta, & pluſquàm Propheta, quo nullus ſurrexit maior inter natos mulierum; qui conſobrinus erat beatiſſimæ Virginis; de qua quia eſt maior omni laude, dixiſſe ſufficiat, eam fuiſſe dignum Dei domicilium, atque Dei matrem.

Sancti quoque Martialis, & Seruatius ex Chriſti cognatione fuiſſe dicuntur. Beatus Martialis à Diuo Petro epiſcopus conſecratus ad Gallias miſſus, cultum idolorum eliminauit, & plurimis claruit miraculis. Sanctus quoq. Seruatius epiſcopus multis miraculis claruit, ac dono linguarum effulſit.

Ioſeph ſponſus matris Dei cognatus quoque Chriſti fuit: nam iure propinquitatis vir matris eius fuit, vt hereditas ad eum perueniret ſecundum pręceptum legis; cùm enim Ioachim non alios haberet filios, hereditas eius neceſſariò ad filiam peruenire dèbebat, & illa vni de cognatione nubere tenebatur.

De Maria Cleophæ, quam Ioannes euangeliſta vocat ſororem matris Domini, variè ſentitur, ſed ſatis probabile eſt, eandem eſſe, quam cæteri euangeliſtæ appellant Mariam Iacobi: dictam autem Cleophæ, quia eius vxor; Iacobi, quia eius mater.

mater. nec est verisimile, illam fuisse verè sororem Deiparæ Virginis, & Annæ filiam: tum quòd parum conueniat dignitati sanctissimæ matronæ Annæ, alterum ei adscribere maritũ post susceptam prolem ex Ioachim: tum quòd moris non sit, duas sorores eodem appellari nomine. demum quia in senectute concepit Anna beatissimam Virginem, vt Nicephorus in Ecclesiastica historia retulit lib. primo ca. 7. Probabilius ergo est, eam dictam fuisse Deiparę sororem, quia vxor erat Cleophæ fratris Ioseph. Itaque falsa est opinio de tribus Mariis sororibus Annæ filiabus. quæ omnia plenè ac rectissimè disputat Cornelius Iansenius in sua concordia euangelica cap. 143.

Sed quæstio vehemens est, an Ioseph antequàm sponsus esset Deiparę virginis, filios habuerit ex alia vxore. Multi putant filios eius fuisse Iacobũ minorẽ, & alios; ea potissimum ratione, quòd fratres Domini appellari soleant. Sed virginem semper fuisse sanctum Ioseph, aiunt Abdias, diuus Hieronymus, sanctus Augustinus, Venerabilis Beda, Rupertus, Hugo, & Aloysius Lipomanus, qui eos omnes retulit in vitis sanctorum; & Cornelius in sua concordia cap. 19. Dicti autem sunt fratres Domini, quia erant eius cognati;

gnati; ſicuti Abraham ſe vocat fratrem Lot, qui fratris eius erat filius.

Tres illi fratres Chriſti cognati, qui eius quoque fratres appellabantur, Iacobus iuſtus, Simon, & Iudas, electi apoſtoli ab eo fuerunt, docẽs nos Dominus, epiſcopum ſine perſonarum acceptione ad ſacra myſteria rectè aſſumere poſſe carne ſibi propinquos, modo illi æquè atque alij ad ea obeunda ſint idonei, non tamen inter primos apoſtolos cognatos ſuos conſtituit, ne videretur carnalis conſanguinitatis habere reſpectum.

Sunt qui putant, matrem filiorum Zebedæi fuiſſe Domini conſanguineam: ſed id ex ſcripturis non conſtat, quinimo ex illis contrarium colligi poteſt; ſed erat vna ex mulieribus, quæ Domino ſeruiebant, & miniſtrabant de facultatibus ſuis, & ſecutæ eum fuerant de Galilæa; & eam dictam fuiſſe Salome, ſatis conſtat, coniunctis duobus euangeliorum capitibus. nam quam Matthæus vocat matrem filiorum Zebedæi, eandem ponit Marcus Mariam Salome, Matth. 27. Marc. 15.

DE CÆTERIS CHRISTI *cognatis.* *Cap.* 23.

ALIORVM quoque Chriſti conſanguineorum

guineorum historiam breuiter nūc concludemus. Africanus quidem historicus in epistola quadam ad Aristidem scribit, in Iudęæ vicis fuisse cognatos quosdam Saluatoris, qui dominici, seu domicelli, & heriles, propter eam generis coniunctionem, cognominati sunt.

Libet quoque illa describere, quę Eusebius in Ecclesiastica historia lib. 3. retulit cap. 10. Vbi Iacobus martyrio (inquit) obiisset, & Hierusalem paulò post esset capta & excisa, fama est, apostolos & discipulos Domini vnà cum his, quibus cum Domino secundum carnem intercedebat cognatio (plerisq. enim istorum ad illud vsque tempus vita suppetebat) ex omnibus locis in vnum conuenisse, consiliumque pariter iniuisse, quis in Iacobi locum succedere dignus iudicaretur. Omnes ergo vno consensu Simeonem filium Cleophæ (cuius etiam sacra scriptura euangelij mentionem facit) idoneum habilemque, qui ecclesiæ ibidem institutæ sede & præfectura donaretur, existimabant: qui, vt fertur, Seruatoris consobrinus fuit: Nam Cleopham fratrem Ioseph fuisse, narrat Hegesippus. Hæc ille.

Neque illud prætereundum est, quod idem Eusebius eiusdem libri cap. 15. ita

ſcriptum reliquit: Cùm Domitianus ipſe omnes Dauidis ſtirpe & familia proſeminatos è medio penitus tolli iuſſiſſet, vetus fama eſt, Iudæ poſteros (hunc conſobrinum Saluatoris ſecundum carnem fuiſſe liquet) vtpote qui non à Dauide ſolum ſuũ genus, ſed etiam ab ipſo Chriſto ſanguinis cõiunctione ducerẽt, à quibuſdam ſectarum Iudaicarum fautoribus in iudicium eſſe vocatos. quę quidem Hegeſippus quoque ad verbum explicat, hoc modo: Alij ex genere Domini ſaluatoris orti nepotes Iudæ (qui frater illius ſecundum carnem dicebatur) adhuc erant ſuperſtites, quorum nomina maleuoli detulerunt, tanquam ex ſtirpe Dauidica genus ſuum deriuantium: iſtos verò quidam nomine Iocatus ad Cæſarem Domitianum deduxit; hic enim de aduentu Chriſti (vt Herodes iam olim) metu erat non exiguo perculſus: qui cùm ab illis rogaſſet, vtrum eſſent ex genere Dauidis procreati, ità rem ſe habere confeſſi ſunt.

Et poſt aliqua rogati etiam, vt de Chriſto & regno eius quodnam eſſet, aut quando, quóue loco exiſteret, rationem redderent: illud non mundanum & terreſtre eſſe dixerunt, ſed cæleſte, & angelicum; quod in ipſa ſęculi conſummatione

decla-

declarandũ foret, quando Dominus cum gloria & maiestate è cælo descendens, de viuis & mortuis esset sententiam dicturus, & cuique mercedem secundum opera & vitæ officia redditurus. Vnde Domitianum contra eos nihil mali decreuisse, sed tanquã abiectos & simplices aspernatum, liberos quidem illos dimisisse, atque adeò destitisse à persecutione, quam ex decreto contra ecclesiam instituerat. istos ita periculo & crimine solutos, deinceps, tum quòd testes Domini erant, tum quòd eius stirpe generati putabantur, ecclesiis præfuisse, & pace iam in ecclesia constituta, ad Traiani vsque tempora vitam propagasse. hactenus ex Hegesippo Eusebius.

Postremò idem Eusebius lib. 3. cap. 26. ita scribit: Simeon filius Cleophæ à sectis Iudæorum, quòd ex diuina Domini progenie genus ducebat, per calumniam vocatur in iudicium, & eius nomen ea de re ad Atticum virum consularem defertur: qui cùm multis diebus acerbas plagas pateretur, testimonium fidei Christi fortiter perhibuit, adeò, vt cùm omnes, tum ipse consularis supra modum miraretur, quo pacto cùm esset centum & viginti annos natus, talem & tam acerbum plagarum cruciatum sustinuerit. quibus re-

bus confectis ad extremum mandatum erat, vt in crucem ageretur.

Aiunt quoque tempore mortis beatissimæ Virginis, accersitos fuisse viros & feminas generis propinquitate illi coniunctos, vt simul cum apostolis adessent, sicuti Nicephorus memorat libr. 2. Historiæ ecclesiasticæ, cap. 21.

Ex quibus omnibus, aliisque multis perspicuum est, Iudæos perfidos, qui Christum Dominum occiderunt, non fuisse cognatos eius; quinimo cognationem illam planè diuinam, apostolorum, martyrum, & confessorum agmine refertam Iudæos ipsos odisse, ac persecutos fuisse. Desinant ergo illorum descendentes etiamnum Christi cognatos se esse iactare: nisi fortè de cognatione illa generali loquantur, quam Florentinus iureconsultus ait, naturam inter omnes homines constituisse.

AN STATVTA ISTHÆC *naturæ, aut rectæ rationi repugnent, aut sint iniusta. Cap. 24.*

RESPONDEO, nihil minus eis conuenire: Sed aiunt, nihil magis naturæ, aut rationi contrarium, quàm innocen-

tem

tem punire. Respondeo, addendum esse sine caussa: nam cum caussa plurimi rectissimè puniuntur in his rebus externis, vt innumerabilibus exemplis facilè probari potest, & nunc sat fuerit aliqua breuiter attigisse: filij hæreticorum, & eorum omnium, qui grauissima crimina commiserunt, non solum arcentur ab honoribus, sed & bonis parentum priuantur, & infamia notantur, quamuis innocentissimi sint: pro quibus multo iustiores exclamationes fieri possent quàm pro istis, qui à quibusdam beneficiis ecclesiasticis dumtaxat arcentur, idque multis ex caussis, & quidem longè fortioribus.

Quod autem philosophantur ex Platone, illos melius diis sacrificare, qui sunt virtute præstantes, quàm vel fortes, vel nobiles: quid ad rem? excluduntur ne isti à veris Dei sacris? minimè. Addunt etiam in laudem Platonis, dictum illud esse ex naturali ratione, quam beatus Iacobus verbum insitum vocat. Sed ex eodem Platone illis ostendamus, quales sacerdotes esse voluerit: is enim sexto de Legibus constituit, vt in sacerdotum creatione ille comprobetur, qui integer sit atque legitimus: deinde à domo quàm maximè munda; expers quoque cædis, omniumque huiusmodi, quæ aduersus di-

uinam rem committũtur: cuius & pater, materque similiter vixerint: Accipite (vt ipsi dicitis) insitum verbum; & quem testem tantopere approbatis, reiicere non potestis: eius quidem testimonio multi ex vobis, qui non sunt è domo munda, sacerdotes esse non possent, nedum omnia beneficia ecclesiastica possidere.

Addunt etiam iniusta esse statuta propter acceptionem personarum. quod si verum est (sicut non est) iam omnia iura, quæ nobilibus fauent, & quæ aliquos illegitimos excludunt, & quæ cætera similia statuunt, iniusta sunt acceptione personarum. eiusmodi sunt istorum argumenta omnia.

VTRVM EA STATVTA SCHISma inducant, *pacem & vnitatem populi Christiani perturbent. Cap. 25.*

RESPONDEO, non magis quàm leges cæteræ distinguentes inter nobiles & plebeios, inter doctos & indoctos, inter magistratus & subiectos, inter filios illustrium & infamium, inter instituta tot diuersissimorum monachorum, canonicorum regulariũ, & reliquorũ omnium, quot in republica distincta esse videmus.

Hoc

Hoc loco exclamat ſæpiſſimè auctor egregiæ illius apologiæ, dicens: Tunicam Domini inconſutilem ſcindi, vnitatem eccleſiæ rumpi: & mille talia tragicè vt ſolet. cui & iſti quoque conſentiunt: qui omnes ſomniaſſe videntur, tunicam illam contextam fuiſſe ex beneficiis Toletanis, & ex iſtis nouis Chriſtianis; ita vt ſi illa ab his ſepares, tunicam inconſutilem neceſſariò ſcindas. Putaſſe quoque illos videri poteſt, maximam fore catholicæ eccleſiæ ruinam, ſi aliqua fuerint beneficia eccleſiaſtica, quæ nouorum Chriſtianorum manus effugiant, vel hac ſola ambitione digni, vt à cæteris beneficiis omnibus arceantur.

O boni quieſcere neſcitis, niſi omnia beneficia habeatis? non poteſtis eſſe boni Chriſtiani, niſi ſitis canonici Toletani? tanti hoc refert Eccleſiæ catholicæ, vt aſſerere non vereamini, propter hæc ſtatuta iuſtiſſima, & à ſede apoſtolica ſæpè confirmata tunicam inconſutilem ſcindi? vnitatem eccleſiæ diſſolui? ſchiſmata naſci? ſcandala excitari? & innumera peccata oriri? Declamate quantum velitis, ilia etiam (ſi placet) clamando rumpite; integra manet inconſutilis tunica: vnitas eccleſiæ inter catholicos durat; ſchiſmata niſi culpa veſtra, nulla erunt: ſcandala, hære-

la, hæreſes, & alia peccata ſi à vobis orta fuerint, & Rex Catholicus puniet, & ſacroſanctum tribunal ſanctæ Inquiſitionis (tam iuſtum quàm vobis odioſum) ſedabit & ſupprimet: nec alia reſponſione eget caput decimum impugnationum veſtrarum.

AN STATVTA IMPEDIANT *conuerſionem infidelium.*
Cap. 26.

IN hac quoque parte, & in qua non, rhetoricantur iſti dicentes, hinc naſci in Hiſpania malum pernicioſiſſimum, certiſſimum, & manifeſtiſſimum, quòd nondum conuerſis aditum ad fidem intercludunt: quod vt probabile faciant (cũ ſit incredibile) arte rhetorica exaggerant, ea impedimenta vaniſſimè. vbi enim ſunt in Hiſpania infideles? Ingentes Deo gratias agimus, quia nulli ſunt; niſi fortè palliati nomine Chriſtiano. quòd ſi finxerint, aliunde in Hiſpaniam eſſe venturos, ſi eis offerantur beneficia Tolerana: his ego reſponderim, libenter Hiſpaniam talibus conuerſis eſſe carituram.

Quid enim boni ſperari poſſet ab iis, qui non tam propter Deum, quàm propter beneficia illa quarũdam eccleſiarum, fidem

fidem nostram susciperent? Catholica fides, non temporalia ac terrena offert, sed spiritualia & æterna. vana quidé, & imaginaria hæc est istorum inuentio, & quæ nihil statutis derogat.

VTRVM HISPANIÆ NAtio his statutis perpetua noteiur infamia. Cap. 27.

RESPONDEO, si iis quos statuta illa tangunt, ita esse videtur, nos contrà censemus, honori magno ea esse nostræ nationi. Primò quia redolent zelum sanctissimum Hispanorum nobilium, & veterum Christianorum, qui genus suum miscere non volunt cum his qui sunt ex generatione pessima, & qui Christum Dominum crucifixerunt: Deinde, quia cùm sint isti pauci, & vix millesima pars Hispanorum, natio nostra propter illos non infamatur. Postremò, quia constantia Catholicæ fidei, & bellica fortitudo Hispanorum, atque illorum pura & incontaminata nobilitas his statutis in primis roboratur, ne natio nostra degeneret generationis incredulæ commistione vitiata.

Veriùs dixissent infamiam Iudæorum statutis prorogari, sed id ex perfidia auorum

rum suorum, & sua ipsorum culpa prouenit: quorum plurimi ad apostasiam redierunt, & hæresibus infecti sunt: plerique autem cæterorum, ambitione, inquietudine, aliisque prauis moribus, maiorum suorum vestigia sequuntur, nec ea obliuione deleri sinunt. quòd si qua ficta infamia vniuersæ nationi imponitur, eam puri nobiles, puríque veteres Christiani floccipendunt.

VTRVM SINT QVORVNdam monachorum statuta toleranda, quæ non recipiunt hos conuersos. Cap. 28.

ISTIS videntur non esse toleranda; nobis verò contrà: & quia omnia argumenta, quibus ea statuta impugnantur, inuenta sunt à monachis, descendentibus ex Iudæis; diffunduntur prolixius in hac parte. sed nunc breuiter eorum fundamenta euertemus: quia omnia sunt generalia, ac falsò assumunt impediri monachatum istorum propter statuta quorundam monasteriorum; cùm sit certo certius plurima esse monasteria, & ferè innumerabilia, in quibus nihil tale constitutum est: &, vt rectè Caietanus dixit, ad illa monasteria ire possunt, sed nolunt isti, nisi perturbare omnia.

Quando

Quando Christus Deus noster dixit, Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me: nunquid adiecit, & esto monachus in illo aut illo monasterio? quando diuini illi patres, Benedictus, Dominicus, Franciscus, & cæteri pro suis monachis regulas & statuta fecerunt, nunquid nominatim iusserunt, vt admitterentur in sodalitiis suis etiam ij, quos verisimile sit eorum tranquillitatem esse perturbaturos? nunquid conditores atque ædificatores monasteriorum id ipsum specialiter præceperunt? minimè gentium. Ergo iustis ex caussis prælati monachorum prouidere possunt, ac debent bono communi suorum subditorum, & statutis cauere, vt ij, qui plerunque solent esse inquieti, inobedientes, ambitiosi, & monasteriorum perturbatores, procul arceantur: atque ea statuta iustissimè à summo Pontifice possunt approbari.

Postremò, cùm experientia, quæ rerum mater & magistra esse perhibetur, compertissimum sit, istorum mores maiori ex parte societatibus veterum Christianorum intolerabiles fore, lógiore disputatione opus non est: vt enim Dionysius libr. 11. antiquitatum Romanarum scriptum reliquit, vbi experimentum

tum docet, quòd conferat, quid illic opus est ſpeculationibus?

Ad ſummā, argumenta quæ hactenus inuenerunt, & quæcunque alia reperturi deinceps, aut excogitaturi ſunt, ea omnia facilè diluuntur diſtinctione non admodum longa; aut enim loquuntur de rebus ſpiritualibus, ſtatuta verò de temporalibus: aut loquuntur de nobilitate Chriſtiana, nos autem de politica loquimur. aut loquuntur de primis illis Chriſtianis antiquiſſimis: ſtatuta contrà, de nouitiis Chriſtianis. aut loquuntur de generalibus regulis: ex diuerſo ſtatuta de exceptionibus: demùm aut loquuntur de ſola cauſſa generationis iſtorum; ſtatuta verò propter plurimas cauſſas iuſtas facta & confirmata ſunt.

DE MONACHIS EX CIRcunciſione. *Cap. 29.*

QVAMVIS autem argumenta omnia iſtorum (ni fallor) planè refutauerim, quia tamen plura ſeſe mihi adiicienda offerunt, pauca quædam animi cauſſa commemorabo, ex quibus perſpicuum fiat, qua ratione hi, qui ex circunciſione ſunt, à quibuſdam monaſteriis nunc in Hiſpania arceantur; ac primùm, ante aliquot

aliquot annos Toleti in domo Diui Hieronymi quidam Iudæus Pseudochristianus, probitate ficta deceptis monachis, in præfectum (quem Priorem vocant) electus fuit, & sacramenta Christiana irridens, eisque abutens, Iudaicas superstitiones, & legis veteris cærimonias magna dissimulatione seruauit, donec ab Inquisitoribus comprehensus, publicè combustus fuit: & eiusdem hodie insignia extant, quæ & vidi ego, & in eodem monasterio pendent. & propter insignem illam perfidiam & infamiam exinde constitutum est, ne alij eiusdem generis in eodem monasterio, neque in ceteris eiusdem ordinis recipiantur.

In regno quoque Murcię alius Guardianus (sic præfectum appellant) annis superioribus publicè conciones habens catholicas, noctu cum alio Iudæo (quem ipse monasterij fecerat ianitorem) in domum priuatam clam abiens, multos ex circũcisione legem docebat Moysis; quorum quidam cum suo doctore fuere combusti: alij verò ecclesiæ gremio excepti, vsque in hodiernum diem in carcere sancti officij vitam infamem & miserabilem degunt.

Neque hi soli monachi reperti sunt esse Iudæi, sed etiam alij multi, quos enumerare

merare longum & ſuperuacaneum eſſet. Illorum autem qui ambitione ſumma, vt monaſteriis præſint, omnia perturbare ſoleant, ſuppetunt affatim exempla: duobus tamen memorabilibus contentus ero. Quidam ex circuncisione domum pauperrimam, & paucorum monachorum ingreſſus, illi præeſſe voluit; & ab altero ſuffragiis ſuperatus, adeò impatiẽs repulſæ fuit, vt bis Romam pedes venerit, vbi coram præfecto ſuo Generali cauſſam electionis tanto ardore, tantaque diligentia peregit, vt eius ambitio (quia vir bonus eſſe videbatur) omnibus eſſet admirationi. Alter monachus ſimulans ſe nolle eſſe præfectum, rogauit amicos, ne eum eligerent; electo autem alio, vehementer de amicis queſtus eſt: illis verò dicentibus, vt ſibiipſi imputaret, qui perſuaſit contrarium eius quod cupiebat; reſpondiſſe fertur: Si boni amici eſſetis, etiam ſi ego iuraſſem, vos tamen mihi credere non deberetis.

VTRVM STATVTA HÆC *iuſtè fieri, & confirmari queant.*

Cap. 30.

RESPONDEO, cùm ſint de rebus merè poſitiuis (vt dici ſolet) dubitandum non eſt, quin poſſint à ſede apoſtolica con-

confirmari. Nam dignitates (episcopatum excipio) & beneficia omnia ecclesiastica ex iure positiuo sunt, non ex iure diuino: & quemadmodum beneficia instituuntur, diuiduntur, vniuntur, & extinguuntur summi Pontificis auctoritate; multo magis ab eodem fonte manare potest ordo & modus conferendi eadem beneficia his vel illis. quod adeò perspicuum catholicis omnibus est, vt nulla probatione indigeat.

Sed aiunt isti, confirmationes falsa relatione fuisse impetratas, quia sunt statuta contra ius diuinum. in quo asserendo non solum temerarij sunt & mendaces, sed etiam hæretici manifesti: nam temerè ac falsò aiunt, propter falsas relationes statuta fuisse confirmata: id enim vt verum non est, sic nec ab illis probari potest: ac demum asserere, tot summos Pontifices, quot statuta confirmarunt, decipi potuisse in his, quæ sunt iuris diuini; hæresis est euidentissima: qua admissa, concideret prorsus auctoritas sedis apostolicæ: semper enim dici posset, omnes eius definitiones, quamuis ad fidem pertinerent, falsis relationibus extortas fuisse. quamobrem iam isti verbis confutandi non sunt, sed nisi resipuerint, tormentis, & igne.

CVR HÆC STATVTA *sunt in Hispania, & non in aliis Regnis.* Cap. 31.

IN promptu caussa est: quia innumerabiles Iudæi, partim quia expellebantur Hispania, partim ne bona immobilia perderent, partim vt magis nocerent Christianis; finxerunt se esse Christianos: & postea retecti sunt esse Iudæi, & vsque in hodiernum diem deteguntur & puniuntur nepotes eorum.

Equidem mirari non desino quoties audio, & video, esse homines in Hispania natos, & inter Catholicos educatos, sine synagogis, & sine Rabinis, Iudaicis ritibus & superstitionibus vsque adeò deditos, vt Messiam adhuc exspectét, & euangelicam legem inanem prorsus & falsam esse, sibi persuadere potuerint. quorum non pauci his proximis annis in Regno Murciæ & Lusitaniæ inuenti, ac puniti sunt.

Perfidi homines & peruicaces, qui legem illam veterem, quando salutaris erat, nunquam custodire volebant: nunc autem cùm mortifera est, ab ea diuelli nequeunt. Sunt autem vsque adeò timidi, vt pro veteri lege tuenda, nemo eorum vnquam audeat mortem oppetere, sed

ab

ab Inquisitoribus comprehensi, vel negant se esse Iudæos, vel post multa periuria (peierare enim eis peculiare est) confitentur quidem se esse Iudæos, aiunt tamen se errasse, atque ad legem euangelicam redire velle. Interrogatus autem quidam, cur pro lege illa mori recusarent, si eam adhuc salutiferam esse credebant: respondit se non timore mortis id facere; sed quia lex illis non data fuit, vt pro ea morerentur, sed vt viuerent, & bene eis esset, ac protelarentur dies eorum. digna quidem interpretatio vili & abiecto, timidoque Iudæo. Sed ad quæstionem propositam redeo. *Deut. 5.*

Apud nationes alias non est ea distinctio nobilium, & veterum Christianorum, quæ est apud nostrates, vt alibi dixero; neque ea diligentia genus & mores hominum dispici solent, qua in Hispania: quod si fieret, inuenissent fortasse fidem aliam, & alios mores esse plerunque illorum, qui ex circuncisione sunt, & eorum qui sunt ex nobilibus, vetustissimisque Christianis.

Nec ea diligentia culpanda est, qua non solum diuus Paulus in epistola ad Titum, & sæpè alibi, & sanctus Lucas in Actis Apostolorum vsi sunt; sed hi quoque, qui ecclesiasticas historias conscripserunt,

pſerunt, ſæpè illorum meminerunt, qui ex circuncißione fuerant, vſque ad quintam decimam ſucceſſionem, eorum epiſcoporum ſeriem & memoriam conſeruantes: vt videre licet apud Euſebium lib. 4. cap. 5. & apud Nicephorum lib. 3. cap. 25.

Atque ea re factum eſt, vt cùm Hiſpani viderent pleroſque illorum Iudæorum fictè fuiſſe conuerſos, & in ſua permanſiſſe perfidia, & eorum filios ac nepotes partim Iudæos eſſe, partim malos Chriſtianos, partim prauos maiorũ mores imitari; cùm hæc omnia conſideraſſent nobiles vetereſque Chriſtiani, remedia multa inuenerunt, quibus illorum perfidia puniretur, &ab eorum fermẽto cauerent, & eorum conſortium vitarent. itaque ſtatuta facta ſunt in Hiſpania vtilia & iuſta, atque adeò plerunque neceſſaria.

Quæ omnia ex noſtratium pietate, ac religionis zelo prouenire ſolent. eſt enim Hiſpanorum pietas & zelus ardens noſtrę genti propemodum ſingularis, ac præ aliis ferè omnibus orbis totius nationibus eximius; vt vir doctiſſimus Lindanus in apologetico tom. 2. ſcribit.

Quod fortè futurum eſſe præſentiens Cap. 15. diuinus Apoſtolus ad Romanos ſcribẽs, inquit:

inquit: Cùm in Hiſpaniam proficiſci cœpero, ſpero quòd præteriens videam vos. & iterum: Per vos proficiſcar in Hiſpaniam. vbi ſanctus Chryſoſtomus addit: Hiſpaniæ rurſus meminit, vt oſtendat, quàm impiger, quamque feruidus ſit erga illos. & Oecumenius: Rurſum Hiſpaniæ meminit, vehementem oſtendens amorem, quem habebat erga Hiſpanos.

Quamuis autem plerique putent, diuum Paulum in Hiſpania non prædicaſſe; Iſidorus tamen libro de ortu & obitu ſanctorum, ait contrarium; & ſanctus Hieronymus in libro de viris illuſtribus ſcribit, Paulum in prima ſatisfactione à Nerone dimiſſum, in partibus occidentis prædicaſſe.

Sophronius quoque patriarcha Hieroſolymitanus auctor eſt, Pauli tranſitu Italias, Gallias, & Hiſpanias illuſtratas eſſe. Referunt præterea nonnulli, Philotheum in Hiſpania principem familiariter Paulo vſum fuiſſe, & eundem Chriſti martyrem effectum. & hãc ſententiam ſecuti eſſe videntur Dionyſius & Gerardus Matthiſius, in locum epiſtolæ ad Romanos cap. 15. iam citatum.

QVAS OB CAVSSAS EA *statuta facta & confirmata sint.* *Cap.* 32.

MVLTIS ex caussis propositum statutum factum fuisse constat, quarum prima in eodem, & in eius confirmationibus posita, illa est, vt honori ac decori ecclesiæ consulatur, vt illustretur personis insignibus, generis claritate atque dignitate pollentibus. Qua ratione statutum hoc magis fauorabile, quàm odiosum est; non enim tam in odium conuersorum, quàm in fauorem ecclesiæ confirmatum esse videtur.

Quinetiam duplex hic fauor est: vnus ecclesiæ, alter eorum, qui bono genere nati sunt; vterque autem est è republica. quis enim ecclesiæ non faueat? præsertim Toletanę, quę paucis exceptis, aliarum omnium est præcipua, & Hispaniarum obtinet primatum? Nihil mirum igitur, si hoc priuilegio à Pontificibus maximis decorata sit: nam & in ecclesiis Germaniæ, Maguntina, Coloniensi, atque in quibusdam aliis non possunt esse canonici, nisi viri admodum illustres. & quamuis id aliis ex caussis receptum fuerit, satis est tamen, neque nouum esse, neque iniquum, vt aliquæ qualitates in quibus-

quibusdam ecclesiis requirantur, præter eas, quæ iure communi sufficerent.

De cavssa secvnda. *Cap.* 33.

Cavssa altera, de qua iam antè memini, est nobilium fauor; nam, vt Cicero pro Sextio inquit, omnes boni semper nobilitati fauemus: & quia vtile est reipublicæ, nobiles esse homines dignos maioribus suis, & quia viget apud nos clarorum hominum & suorum de republica meritorum memoria, etiam mortuorum.

Atque equidem gentibus quoque eadem placuisse perspicias. Romulus enim postquam discreuit potiores ab inferioribus, mox legibus latis præscripsit, quid vtrisque faciendum: vt patricij sacra curarent, magistratus gererent, secumque rempublicam administrarent: plebei verò ab iis negotiis immunes essent.

Hæc Dionysius Halicarnasseus libr. 2. Romanarum antiquitatũ. Theseus etiam nobilibus tractandi rem diuinam, magistratus ex suo ordine creandi, administrandiq. leges, tum pia religiosaq. interpretandi, definiendique potestatem fecit. Auctor Plutarchus in eodem Theseo.

Antiquitus quoque hi qui nobiles, & claro loco nati erãt, in ciuitatum album referebantur, eosque vrbs quælibet in curiis senatorum loco habebat, atque constituebat : vt est apud Nicephorum libr. 16. Ecclesiasticæ historiæ, cap. 44.

Huc accedit, quòd in episcopo deligendo, & in ecclesiasticis beneficiis distribuendis, magni refert, nobilis quis sit, an ignobilis. Proponens Electoribus episcopi cuiusdam Sidonius Apollinaris nobilem quendam eligendum lib. 7. epistolarum, inquit: Si natalibus seruanda reuerentia est, quia & hos non omittendos Euangelista monstrauit : Nam Lucas laudationem Ioannis aggressus, præstantissimum computauit, quòd sacerdotali de stirpe veniebat ; & nobilitatem vitæ prædicaturus, prius tamen extulit familiæ dignitatem.

Beneficia verò ecclesiastica potius nobilibus quàm ignobilibus esse conferenda, iurium allegationibus multis comprobare possum; sed prolixè id fecit Andreas Tiraquellus in tractatu de nobilitate, cap. 20.

RESPONDETVR OBIECTIONI *prima fronte difficili.*

Cap. 34.

QVID ergo dicemus nobilibus quibusdam

busdam prauo sanguine infectis, qui cum recenter conuersis repelluntur per hæc statuta? Respondeo, nihil aliud quàm hoc eis dici posse, damnum, quod quis parentum suorum culpa sentit, illis, & non aliis, imputari debet.

Rectè quidem Theognis dixit: Arietes & asinos quærimus, Cirne, & equos generosos, & quisque vult ex bonis admittere: Ducere autem malam vxorem, mali viri filiam, non renuit generosus vir, si ei pecunias multas dederit. Nulla femina mali viri recusat esse vxor diuitis, quin diuitem vult maritum loco boni. opes quidem æstimant, & ex malo viro ortam bonus duxit, & malus ex bono ortam cum diuitiis miscuit genus. Itaque ne mirere, ô Polipeda, genus ciuiũ labefactari.

Publicè interest, (inquit Vlpianus) vt ordinum dignitas familiarumque salua sit. & Isocrates oratione de pace: Ea ciuitas felix habenda est, non quæ è promiscua colluuie multos ciues temerè colligit; sed quæ antiquissimas, & primas familias maximè conseruare studet; vt autem hæ conseruentur, & saluæ sint, oportet ne prauo sanguine maculentur: cui malo statutis huiusmodi occurrendũ fuit. *L. 1. de vent. inspiciend.*

Multis magnisque experimentis apud nostrates cõpertum est, homines alioqui nobiles

nobiles his mixturis degeneraſſe, atque ad mores & ritus recenter conuerſorum tranſiſſe. &; vt ſemel & iterum diuinus
1.Cel.5. Gal.5. Apoſtolus ſcriptũ reliquit, Modicum fermentum totam maſſam corrumpit.

Hęc verò in Hiſpania tãtò maiore conſideratione digna ſunt, quantò noſtrates nobiles pluribus prærogatiuis & priuilegiis fruuntur, quàm in pleriſque aliis nationibus; in quibus fere manet (vt quidam dixit) in ſolo nomine nobilitas: nam in Hiſpania nobiles immunes ſunt à tributis, non torquẽtur, nec pœnis plebeiorum afficiuntur, non detinentur in carcere propter ęs alienum; & vt alia omittam, his ſolis dantur ſtipẽdia militiarum ſancti Iacobi, & aliarum.

Quas ob res, vbi hæc cognita non ſunt, non bene iudicari poteſt de diſcrimine nobilium & plebeiorum, ac nouè conuerſorum: qui puri nobiles ſunt in Hiſpania, nullo pretio contaminare volunt nobile genus ſuum. qua in re ſingulari laude digni ſunt Catalani, qui præeligunt paupertate premi, quàm antiquiſſimam nobilitatem ſuam pecunioſis coniugiis obſcurare.

Nobiles autem mixti audiant iterum Platonem à me iam ſuprà relatum, qui ſexto de Legibus conſtituit, vt in ſacer-

dotum creatione ille comprobetur, qui integer sit atque legitimus, & à domo quàm maximè munda, expers quoque omnium, quæ aduersus diuinā rem committuntur, cuius & pater materque similiter vixerint. Quin etiam Hebræi illi antiquissimi diligenter prouiderunt, vt genus sacerdotum sine permixtione purumque consisteret. Oportebat enim eum, qui sacerdotium habiturus esset, ex eiusdem gentis muliere nasci, & genus per antiquam lineam, & multis testibus approbare. auctor Iosephus lib. primo contra Appionem.

Hic tamen magnopere cauendum ac prouidendum censeo, ne facilè viri nobiles infamentur: Scimus enim euenisse nonnunquam, vt propter antiquas vulgi fabulas, & vanos atque confictos rumores, nobiles multi malè audierint. sed hæc prauorum hominum culpa fuit, non statutorum iustorum.

APPENDIX.
Cap. 35.

Eo tempore quo hæc scribebam, vir quidam genere nobili, sed maculoso, litigabat in Rota, petens, vt quia nobilis & (vt aiebat) illustris erat, macula non ob-

ſtante admitteretur in canonicum eccleſiæ Toletanæ : ſed cauſſa cognita eius petitio reiecta, repulſaque eſt.

Multi quidem ex circuncisione nobilibus, & veteribus Chriſtianis commixti ſunt, in quibus plerunque præualere ſolet macula illa, & quaſi venenum hominem totum inficere. Audiui ego pro re certa, maculatum quendam, maculam ſuam ignorantem, Catholicum fuiſſe vſque ad ætatem 30. annorum; poſteà verò cùm ſciret ſe ex circuncisione eſſe, paulatim, dæmone ſuadente, ob eam rem factum Iudæum : id quod ipſemet carcere conſtrictus coram Inquiſitoribus confeſſus eſt.

Fertur etiam, cùm è tota Hiſpania Iudæi pellerentur, iuuenem quendam voluiſſe ſtatim migrare in Africam, non ſolùm, vt ne Iudæus eſſe deſineret, ſed etiam quia ei nō eſſe tolerabile videretur, vt ſemper ignobilis à Chriſtianis nobilibus haberetur; & præterea mores Chriſtianorum longè diſſimiles ſuis moribus eſſe : itaque ſimul cohabitare non poſſe. Patrem verò ſenem impetum eius cohibuiſſe dicentem, quò tandem ibimus, vbi melius eſſe poſſimus? fingamus nos eſſe Chriſtianos, & miſceamur coniugiis; & aut nos ferent, aut eos feremus.

Quæ

Quæ siue sit vera narratio, siue fabula ficta, rerum tamen exitus comprobauit, inter illos fere omnes conuenisse, vt filios & filias nobilium & veterum Christianorum in generos & nurus habere studeāt, atque vtinam id faciant, vt Iudaismi obliti, meliores Christiani fiant; non autem vt genus illorum inficiant, & ad mores suos eos trahāt: sed pręsumamus meliora.

Eo quidem prætextu concionator ille (cuius mentio iam facta est, & postea fiet) consulebat ex pulpito suis auditoribus Romæ, vt vxores acciperent ex circuncisione, cùm ferè omnes illi aut ex eodem genere, aut clerici essent: multaque eiusmodi stulta, ac deridenda dicebat. Sed iam diu obseruatū est, quòd homines isti acuti sunt, & non prudentes.

DE CAVSSA TERTIA.
Cap. 36.

ALIA caussa confirmationis Toletani statuti fuit, quia nōnulli ex Hebręis conuersi, beneficia ecclesiastica possidētes, intra eandem ecclesiam tanquam de hæresi suspecti, mandato Inquisitorum comprehensi fuerant, & eorum sic exigentibus meritis, partim combusti, partim publicis pœnitentiis affecti sunt, in ecclesiæ dedecus & opprobrium, ac in plurimorum Christi fidelium scandalum.

Quod quidem non solùm Toleti, sed Hispali, & aliis quoque in ecclesiis Hispaniæ sæpè contigisse constat, & ante quinquaginta annos Cordubæ Thesaurarius quidam ex processione sollenni raptus, paulo pòst exustus fuit: cuius insignia infamiæ adhuc in eadem ecclesia extant.

Quamobrem ab eo tempore statutum factum, & seruatum est, quo noui Christiani à beneficiis illius ecclesiæ arcentur. idque à bonæ memoriæ Paulo tertio confirmatum fuit.

Itaque notatione digna hæc quoque caussa visa est, vt statutum confirmaretur; eo accedente, quòd vsque in hodiernum diem plurimi eius generis hæretici & apostatę deprehenduntur, ac iustis pœnis coërcentur, non sine magno ecclesiarum dedecore atque dolore.

DE CAVSSA QVARTA. *Cap.* 37.

PLVRIMVM quidem honoris detrahebatur ecclesię celeberrimę Toletanę, cùm eius præbendas ac dignitates illi occupabant, qui perfidorum filij, vel hinc oriundi erant, quos iure vel iniuria Marranos appellare solent: procliues sunt enim homines ad contumelias.

Cùm

Cùm autem sæpè à multis marrani nomen vsurpetur, nec satis de eius significatione aut origine conueniat inter omnes, non erit fortasse alienum tria obiter nunc explicare; vnum, qui dicantur marrani; alterum, vnde factum sit, vt nomine isto appellentur; tertium, quo sensu accipienda sint verba Pauli, anathema, maran atha, 1. Cor. 16.

Ac primùm quidem sunt qui dicant, marranos vocari eos, qui ex Iudæis aliqua ex parte descendunt. alij aiunt, marranos appellari quoslibet infideles. sed neutrũ verũ est: nec enim omnes Iudæorum sanguine cõtaminati, sunt marrani; nec infideles omnes appellantur marrani.

Sed eos Hispani marranos vocare solemus, qui ex Iudæis descendentes, & baptizati, ficti Christiani sunt. quod & Michaël Ritius lib. 3. de Regibus Hispaniæ rectè intellexit, inquiens: Qui Iudæorum ritibus imbuti, nomine tenus sunt Christiani, hi vulgo marrani dicuntur.

Iudæi quoque Romæ habitantes, aiunt eos esse marranos, qui primò fuere Iudæi, deinde Christiani, postremò ad Iudaismum redierint: quos & illi etiam despiciunt, dicentes se esse Iudæos, sed non marranos: adduntque nomen hoc in Hispania esse natum.

Miror autem Laurentium Surium virum eruditum ac diligentiſſimũ, in commentario rerum in orbe geſtarum, hæc verba ſcripſiſſe: Eodẽ anno (ſcilicet 1518.) Carolus Hiſpaniarum Rex magnas eduxit copias aduerſus Marranos, & expugnato ex municiſſimis eorum oppidis vno, plus minus quadraginta barbarorum millia proſtrauit. Ex præda huius victoriæ duo pretioſiſſima vexilla Cæſari Maximiliano auo ſuo paterno tranſmittens.

Nam vt præteream rebellionem illam, non eo anno, nec à Marranis factam, nec tãta occiſione hominũ extinctam fuiſſe: Marrani oppida nulla poſſidẽt, & barbari nec dicuntur, nec ſunt: nec illi ſoli tunc rebelles fuerunt, ſicuti eleganter (vt omnia) ſcripſit Oſorius in vita Regis Emanuelis. ſed fortaſſe fabula hæc memoriæ prodita fuit ab homine alienigena, qui audierit rebellionem illam ortum habuiſſe ab aliquibus oriundis ex Iudæis; & inde eam deſcripſit Laurentius Surius: Nam hodie quoque fama eſt, homines illius generis cauſſam & originẽ fuiſſe perduellionis.

Hactenus de ſignificatione vocabuli; nunc verò de eius origine aliqua referamus. Quidam dicunt, Iudæos ipſos ab Hiſpanis dictos fuiſſe marranos, id eſt

porcos,

porcos, à nomine vulgari quo sues vnius anni marranos vocant; atque inde fuisse nomine illo infami appellatos Marranos etiam eos, qui ex Iudæis descendunt, & suspecti sunt. sed hoc verisimile non est, nihil enim commune habent isti cum qualitate porcorum, nisi quòd vno grunniente, cæteri omnes ei auxiliaturi statim accurrunt.

Alij putant, antiquiorem esse huius nominis originem, & à verbo hebraico (mara) deriuatum esse, quod inter alia significat rebellare: Cùm enim isti rebelles sint contra Christum Dominum, rectè Marrani sunt appellati. quod & Petrus Godofredus in rubrica de apostatis, confirmare videtur, multa ex Hebræis miscens, ac demùm concludens, apostatas esse eos, quos Hispani marranos vocant, qui sub nomine Christianismi, studiosi sunt Iudaismi, rebelles, contumaces, inobedientes, & præuaricatores.

Auctor verò repertorij sanctæ Inquisitionis, inquit: Hi, qui in hæresim & apostasiam relabuntur Iudaizando, non credentes venisse Messiam, quia non credunt in Iesum, sed eum odio habent, sunt anathema maranatha; à quo nomine proprium & consonum nomen acceperunt hi, qui in Hispania vocãtur Marrani, de-

ſcendentes ex circuncisione.

De qua re loquens Marianus Victorius in annotationibus in epiſtolam diui Hieronymi ad Marcellam 137. ita ſcribit: Imperitũ vulgus peius aliquid quàm ſit anathema, putans eſſe maran atha, marani nomen, quo Hebręus à fide Chriſti ad Iudaiſmum rediens ſignificatur, inuenit. Nam maran atha, à diuo Hieronymo & ab aliis omnibus exponitur, Dominus noſter venit.

Sed Vuolfgangus Laſius lib. de gentium migrationibus defendit iſtam vulgi opinionem, dicens: Maran atha, anathematis ſignificationẽ induit ex illo euentu; quia Iudæi glorianteſ de venturo Meſſia, dicere ſolebant vulgò, maran, hoc eſt, Dominus noſter: contra quos Chriſtiani dicebant maran atha, quod eſt, Dominus noſter venit. hinc inimicitia orta inter Chriſtianos & Iudæos, quorum in ore erat maran, quos per contemptum Chriſtiani maranitas vocabant, & illis obtrudebant maran atha, id eſt Dominus noſter venit, vel inuitis vobis, quaſi irridentes eos, & illis malè precãtes. vnde apud Hiſpanos vulgò maranos appellant eos, qui ex Iudæis deſcendentes, apoſtatæ facti ſunt, Meſſiam ſuum exſpectantes. Hæc ille.

Cæterum

Cæterum cùm fateãtur omnes nomen marrani apud nostrates ortum fuisse, cumq́ue nomen sit barbarum, & nouum, & à vulgo inuentum, ac duplici littera r. & non simplici prolatum, verisimilius mihi esse videtur à vulgari verbo (marrar) fuisse deriuatum, quod errare significat: vnde quia isti maximè omnium à veritate aberrant, marranos, id est, errantes vocare eos vulgò solent; & quia illorum error est pessimus, nomen marranum est infame atque ignominiosum, & istis præcipuè quadrat.

Hactenus de significatione & origine marrani fortasse satis superq́ue. restat, vt ea quæ de verbis Apostoli (sit anathema maran atha) inuenire potui, breuiter tandem adiungam; nec iam de sensu verborũ ambigitur: nemo enim est qui nesciat, cùm in eo loco anathema sit, nihil esse aliud quàm quod, sit separatus, vel excommunicatus. & sæpe antè dixi quid significat, maran atha. Sed cùm in priore ad Corinth. epistola, capite supremo, dicat Apostolus; Si quis non amat Dominum nostrum Iesum Christum, sit anathema maran atha; non leuis, imò vehemens quæstio est; quam connexionem & continuationem habeant ea omnia verba.

Sanctus

Sanctus Thomas ibidem inquit: Maledicit malis apostolus dicens: Si quis non amat, & cætera; anathema sit, id est separatus, vel excommunicatus: maran atha, id est, Dominus veniet. quasi dicat, qui non amat Dominum nostrum Iesum Christum, sit anathema in aduentu Domini. & paulò post: Vel si quis vsque ad finem mortis non perseuerat in amore Domini Iesu Christi, in aduentu erit separatus à bonis.

Franciscus Turrianus, vir non vulgariter doctus, de hoc loco difficili consultus respondit eadem ferè, quæ sanctus Thomas, sed pleniùs rem disputat, & inter alia dicit: Sit anathema, id est alienus à communi corpore ecclesiæ; vt ait Theodoretus: adiunxit autem Paulus maran atha, quod significat, Dominus noster venit. quod non de primo aduentu accipiendum est, sed de secundo; vt perinde sit, quasi diceret, sit anathema vsque ad aduentum Domini. adiungit, inquam, vt hoc verbo perterrefaceret illos, quos anathemate afficiebat, admoneretque futuros esse verè excommunicatos, ac separatos, & maledictos in secundo aduentu, cùm separabunt angeli malos de medio iustorum. Expressit idem apostolus vim huius anathematis,

maran

maran atha, 2. Thes. 1. dicens: Si tamen iustum est apud Deum retribuere tribulationem iis, qui nos tribulant, in reuelatione Domini de cælo cum angelis virtutis eius in flamma ignis dantis vindictam iis, qui non nouerunt Deum, & qui non obediunt euangelio Domini nostri Iesu Christi, qui pœnas dabunt in interitu æternas à facie Domini, & gloria virtutis eius.

Deinde Turrianus addit: Sic Clemens interpretatus est in extremo epistolæ secundæ dicens: Si quis præcepta hæc non integra custodierit, sit anathema, vsque ad aduentum Domini nostri Iesu Christi. & pro his verbis in concilio quodam Toletano dicitur: Sit illi maledictio in aduentu Domini. & frequens est in conciliis vis huius anathematis, maran atha, aliis verbis idem valentibus explicata; vt in Toletano 6. cap. 13. Perpetuo anathemate damnentur, & cap. 18. anathemate diuino perculsus, absque vllo remedio habeatur damnatus æterno iudicio. & in concilio Turonico 2. cap. 25. Anathema moriatur, & cælesti gladio feriatur. Anathematizatus igitur, si perseuerat in cōtumacia, quia in hac vita est separatus à communione fidelium, etiam in aduentu Domini verè separabitur à

tur à communione ſanctorum, proiectus in ignem æternum.

Quamuis autem Chryſoſtomus, & alij qui eum ſequuntur, verbum maran atha de primo aduentu interpretentur, in ſcriptura tamen, quæ futura ſunt, quia nulla in eis ſit dubitatio, quaſi iam euenerint, in præterito quandoque proferri ſolent. Hæc ille. Vnde planè relinquitur, non omnino malè à vulgo intelligi, grauius aliquid eſſe, maran atha, cum anathemate, quàm ipſum ſolum anathema.

Sed cùm plerique omnes de primo Chriſti aduentu verba illa interpretentur, & continuatio ſuprà ſcripta anathematis cum maran atha duriuſcula eſſe videatur, & vix qua inueniri queat apta coniunctio eorum verborum; non omnino diſplicet mihi, nempe additamentum affixum Oecumenio in eundem locum; quod ſic ſe habet: Credimus anathema, & maran atha, tanquam interiectiones execrantis frequenti in vſu fuiſſe apud Iudæos, intelligo apud Iudæos iam Chriſtianos factos. nā Iudæi perfidi nunquam fateri volunt Dominum noſtrum verum Meſſiam veniſſe, neque eundem eſſe Chriſtum Dominum.

Igitur ſi, maran atha, per ſe accipiatur,

tur, ſicut interiectio non continuata; tunc facilè applicari poſſunt explicationes variæ, ex quibus conſtat, eam interiectionem non ſine cauſſa fuiſſe ab Apoſtolo poſitam. Sic diuus Hieronymus in epiſtola ad Marcellam 137. Maran atha interpretatur, Dominus noſter venit; vt ſit ſenſus illius loci: Si quis nó amat Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, anathema ſit: & illo completo deinceps inferatur: Dominus noſter venit: quòd ſuperfluum ſit, aduerſùs eum odiis pertinacibus velle contendere, quem veniſſe iam conſtat. Hæc ille.

Sanctus Chryſoſtomus in locum eundem Apoſtoli, Quid eſt, inquit, maran atha? Dominus noſter venit. quaſi dicat, communis omnium rerum dominus demittere ſe tãtum dignatus eſt; vos ſemper in peccato manetis, & charitatis præcellentiam non obſtupeſcitis bonorum omnium caput? ac ſi apertiùs diceret, Dominus noſter pro nobis factus homo, & cruci affixus eſt: & non erit anathema, qui eum non amauerit? aliter, Dominus noſter venit, & ipſe puniet non diligentes ſe, & ipſe mittet in ignem æternum à ſua dilectione ſeparatos. & alia eiuſdem generis.

Poſtea verò quàm hæc litteris mandaueram,

ueram, vidi epiſtolam Ariæ Montani, viri doctiſſimi, quæ mihi admodum placuit; in qua ita ſcribit: Nomen, marrani, origine ſua hebraicum, forma autem arabicum eſt, deſcendit enim ex verbo marah, quod hebraicè ſignificat rebellare. Itaque vocabulum eſt hebraicum quantum ad etymologiam attinet, figura verò eſt arabicum; nam lingua arabica, quæ maiori ex parte originem ducit ex hebræa, in omnibus adiectiuis, quibus caret hebraica, ſolet addere ſyllabam ni: verbi gratia, quod hebræus dicit, notſeri, quod ſignificat Nazaræum, ſiue Chriſtianum; Arabs inquit notſerani: & eodem modo appellat marani, fidifragum ſiue rebellem: & ab arabica lingua maiores noſtri videntur id accepiſſe, vt ſignificarent Iudæos baptizatos fidifragos & rebelles, qui ad Iudaiſmum redibant; & etiam nunc Arabes vocant alhudi marani, Iudæos baptizatos, qui ad ſuas prouincias confugiunt. Alhudi autem Arabicè ſignificat Iudæum. Addo illud, quod noſtrates, qui nunquam ferè ſine indignatione proferũt verbum marrano, ad acrimoniam & vehementiam oſtendendam, duplici r. marranum vocant.

Sed iterum audiamus Ariam Montanum. Oratio, inquit, Syriaca, maran

atha,

atha, ex duobus vocabulis constat, & ad verbum significat , Dominus venit ; & erat vsitatissima antiquis temporibus in materia excommunicationis, & in argumento anathematis: & eius frequẽs mentio est in commentariis legis cærimonialis . Significat autem anathema, alicuius personæ vel rei separationem ab vsu communi, velut excommunicatæ ; id quod antiqui vocabant sacrum , vt apud Satyricum : Is intestabilis, & sacer esto . Facta hac excommunicatione , nemo audebat communicare cum tali persona , vel re vti anathemati subiecta ; quia timebatur statim adfuturã esse Dei vindictam: exemplo Acham filij Charmi , qui tulit aliquid de anathemate ; propter quod iratus Dominus dixit : Peccauit Israël, quia pollutus est anathemate; & non ero vltrà vobiscum , donec conteratis eum, qui huius sceleris reus est. & cætera, quæ scripta sunt in lib. Iosue, cap. 7.

Hinc fluxisse videtur , quòd cum persona, vel res anathemate afficiebatur, dicere solebant , HaRma , maRan atha, id est, anathema esto, Dominus venit, scilicet vlturus, si quisquã tetigerit. HaRma, quod Græci vertunt anathema , Latinè potest dici abscisio , siue excisio ; abscindebatur enim anima illa à populo suo, vel res illa ab vsu. Maran

Maran eſt vſitatiſſimum vocabulum in lingua Syriaca, quod idem eſt Latinè quod Dominus; & nihil ei conuenit cum ſignificatione deducta ex Hebræo, quam habet Arabicè in verbo MaRani. Hæc ille quadam in epiſtola verbis Hiſpanis pleniùs ſcripſit, quæ ipſe Latinè vtcunque in ſumma huc adiungere volui, vt omnibus communicarem, quid de his ſenſerit vir ille, tum aliarum diſciplinarum, tum etiam linguarum multarum peritiſſimus.

De cavssa qvinta. Cap. 38.

Est & ea cauſſa generalis, & valdè notanda, quòd plerique, aut ferè omnes, qui in Hiſpania ex circunciſione ſunt, non ſolum ex Iudæis, ſed etiam ex apoſtatis hæreticiſque deſcendunt. vt enim apud noſtrates perſpicuum & euidentiſſimum eſt, cùm Iudæi ab Hiſpania pellerentur, quotquot fidem catholicam publicè ſuſceperunt, exceptis admodum paucis, non ex animo, ſed fictè conuerſi ſunt, quemadmodum poſtea conſtitit.

Nam cùm ſanctum officium Inquiſitionis ſuo iure in eos ageret, facilè inuenit ferè omnes Iudæos eſſe, & plurimis

eorum combustis, reliqui publicam pœnitentiam egerunt. Itaque ex illis oriundi non solùm ex Iudæis, sed etiam ex apostatis sunt.

Quid igitur mirantur, si à quibusdam beneficiis paucarum ecclesiarum excluduntur: quandoquidem filij & nepotes apostatarum & hæreticorum pluribus pœnis iustè afficiuntur, qui rectius quàm isti exclamare possent, se innocentes damnari, bonis parentum priuari, ac infamia graui notari.

DE CAVSSA SEXTA.
Cap. 39.

IVDÆI perfidi, ex quibus isti noui Christiani nati sunt, per mille quingentos circiter annos Christum Dominum quotidie crucifigebant, consentiẽtes parricidio patrum suorum; & cùm eum occidere millies (sicuti voluissent) non possent, sæpè Christianos pueros cruci affixisse deprehensi sunt, ac sæpius sanctam imaginem Christi flagellasse, conspurcasse, atque fregisse. *Vide Socrat. lib. 7. Ecclesiast. hist. ca. 16.*

Qua in re non solùm Iuda Iscariote peiores sunt, qui Deum Christum semel dumtaxat vendidit, sed etiam in aliis tribus. Primò, quia ille se peccasse confessus est;

ſus eſt; deinde, quia faſſus fuit ſe ſanguinem iuſti tradidiſſe; poſtremò, quia ſcelus admiſſum acerbiſſimè puniuit, quamuis malè deſperans, laqueo ſe ſuſpenderit. Iſti verò nihil eorum faciunt, ſed exſultant in rebus peſſimis, Chriſtũ Deum diebus ſingulis ter blaſphemantes: vt ſanctus Hieronymus eſt auctor in Eſaiam, cap. 49.

Atque hanc ob rem, & quia Deiparam quoque virginem execrantur, eos iam olim Deus dereliquit, & odio maximo habet; vt inquit Petrus Galatinus lib. 9. de Arcanis catholicæ veritatis contra Iudæorum perfidiam, cap. 10.

Quòd ſi filios Iudæ Iſcariotis nemo Catholicus fauore magno proſequeretur, mirum videri non debet, ſi nouos Chriſtianos ab aliquibus honoribus ea ſtatuta excludant, cùm ſint filij vel nepotes peſſimorum Iudæorum; qui in multis Iuda ipſo fuere peiores.

Quin etiam ipſi Marrani, ficti Chriſtiani, ſuperioribus annis puerum quendam non longè à Toleto cruci affixerunt, quem omnes verè vocant, ſanctum Innocentem. & illorum perfidorum deſcendentes adhuc hodie viuunt.

De cavssa septima. Cap. 40.

Ivdæi patres, aui, vel attaui istorum, non regulum aliquem, vel tyrannum pessimum occiderunt, sed Regem regum, & Dominum dominantium morte turpissima, atque crudelissima affecerunt & interfecerunt; quamobrem diuinam maiestatem multis modis læserunt: iustiùs ergo arceri possunt à quibusdam ecclesiasticis beneficiis istorũ liberi, quàm filij eorum qui maiestatem humanam læserunt, qui infamia pœnisque aliis afficiuntur. quod iniustum non esse, nemo est qui non fateatur.

De cavssa octava. Cap. 41.

Ivdæi semper fuerunt ceruicis duriſſimæ, generatio eorum praua & peruersa, progenies viperarum, generatio pessima; & ex patre diabolo. Addo verba illa diui Stephani, Vos semper Spiritui sancto restitistis, sicut patres vestri: quem prophetarum non sunt persecuti patres vestri, & occiderunt eos, qui prænuntiabant de aduentu iusti, cuius vos nunc proditores, & homicidæ fuistis, qui ac- *Deut.* 9. *Deut.* 32. *Matt.* 12. *Ioan.* 8. *Act.* 7.

cepiſtis legem in diſpenſatione angelorum, & non cuſtodiſtis. Paulus quoque & Barnabas maioribus iſtorum dixerunt:
Act. 13. Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, ſed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes.

Tum illud addo, quòd noui iſti Chriſtiani non deſcendunt ex Iudæis antiquis nobilibus, ſed ex illis, qui excidio Hieroſolymitano ſuperfuerunt, qui, vt ait Egeſippus, viliores paleis in omnem terram ventilati ſunt à gentibus, quas formidauerant, ne ſibi locum, & gentem tollerent: & qui triginta denariis Ieſum comparauerant ad perdendum, iuſtè poſtea triginta capita ſuorum viderũt vendi vno denario ad illudendum. tanta enim captiuorum præ multitudine vilitas fuit, vt triginta à Romanis vno numiſmate ſub corona venderentur.

Igitur non iniuria repelluntur ab aliquibus honoribus ij, qui ex tali generatione ſunt. Nam quemadmodum filij nobilium & clarorum virorum, parẽtum meritis nobilitantur, etiam ſi nihil ipſi fecerint propter quod nobiles eſſent: ſic è contrario ignobiles & obſcuri ſunt peſſimæ generationis homines, quamuis nihil commiſerint, quo ignobiles efficiantur.

De cavssa nona. Cap. 42.

Qvi ex hac pessima generatione descendunt, suspecti quodam modo sunt, eò vsque saltem, vt iustè statutis excludantur; non solum propter generationem prauam, sed etiam, quia quotidie in Hispania deprehenduntur apostatæ & hæretici esse: Nam & si animi morbi ex patribus in filios non transeant; sæpè tamen filij solent in ea vitia incidere, quibus parentes fuere affecti. vnde Fabius lib. 5. Similes parentibus ac maioribus suis filij plerumque creduntur, & nonnunquam ad honestè turpiterque viuendum inde caussa fluit. & vt alia prætereã, vetus prouerbium est ab Ezechiële relatum: Sicut *Cap.16.* mater, ita filia eius; & malum ouum, malus coruus.

Accedunt & verba illa scripturæ diuinæ contra Iudæos: Generatio peruersa, & *Deut. 32.* infidelis filij. & illa Saluatoris: O generatio incredula, & peruersa! tum illa: O generatio infidelis! & sicuti ex melioribus *Matt 17.* *Luc. 9.* meliores procreari probabile est, vt Aristoteles rectè scripsit in Politicis, & alibi *Li. 3. c.8.* dixerat: Ex bonis bonum generari, consentaneum esse. Atque hoc fore maximum nobilitatis bonum ait Boëtius, vt *Li. 2. ca. 6.* *Lib. 3. prosa 6.*

imposita nobilibus necessitudo videatur, ne à maiorum virtute degenerent: Sic infidelium filij ad infidelitatem proni esse videntur, vt multis, magnisque exemplis apud nostrates experti sumus, & indies adhuc experimur; multi quippe istorum ad Iudaicam superstitionem redeunt, alij verò in alias hæreses incidentes, non solum hæretici, sed hæresiarchæ facti sunt, & multos ex nobilibus & vetustissimis Christianis suis hæresibus infecerunt. quod notius est apud nostrates, quàm vt in eo probando verba multa sint impendenda.

De cavssa decima. Cap. 43.

Deut. 23. SI de scorto natus prohibebatur olim in ecclesiam Domini ingredi vsque ad decimam generationem; si Ammonites, & Moabites etiam post decimam generationem, & in æternum vetabantur intrare ecclesiam Domini, quia noluerunt occurrere Iudæis cum pane & aqua in via, quando egressi fuere de Ægypto, & conduxerunt Balaam, vt malediceret eis: quanto benignius agitur cum istis, si propter grauissima parentum scelera, & propter caussas ante memoratas, & mox memorandas,

2. Esdrä. cap. 13.

morandas, arceantur à quibusdam ecclesiasticis beneficiis; & quamuis vetera illa cessauerint, non tamen cessat exemplum.

De cavssa vndecima. Cap. 44.

Si diuus Paulus prohibet Neophitum eligi in episcopũ, ne in superbiã elatus in iudicium incidat diaboli; pari ratione, atque fortiori possunt noui Christiani arceri à nonnullis beneficiis ecclesiasticis: quia sicut dum egent humiles admodum se esse fingunt; sic in dignitatibus & honoribus constituti, superbissimi esse solent, maximè aduersus nobiles, veterésque Christianos. 1. Tim. 3.

Quòd si exemplum videre vis Iudæi facti Christiani, qui episcopatum adeptus insignis euasit hæreticus, ea perlege, quæ de Sabbatio scribit Socrates lib. 5. Historiæ ecclesiasticæ, cap. 20. & lib. 7. cap. 5.

De cavssa dvodecima. Cap. 45.

Cvm non debeantur nouis Christianis beneficia illa ecclesiastica, ac multo minus sua sint; rectissimè potuerunt summi Pontifices ea statuta confirman-

tes, inter alias qualitates, & hanc exigere. Nam ſicut canonibus ac legibus eccleſiæ decretum eſt, vt eligendi ad beneficia ſint talis ætatis ac ſcientiæ, talis ordinis ac peritiæ, vt ſint legitimi, ac multa alia: ſic etiam ſtatui potuit, ne ſint ex nouis conuerſis.

Et cùm diſtributio eorum beneficiorum fieri debeat arbitrio ſummi Pontificis, & epiſcoporum, nec teneantur ea conferre nouis Chriſtianis magis quàm veteribus, imò cùm iuſtum ſit (etiam ſtatutis non exiſtentibus) vt antè conferantur nobilibus, ac veteribus Chriſtianis, (qui nunquam deſunt idonei) quàm nouis; non fit iſtis iniuria, ſi tam iuſtis ex cauſſis, quas commemoraui, ea ſtatuta in quibuſdam eccleſiis facta & confirmata fuerint.

De cavssa decima-tertia. *Cap. 46.*

Tot beneficia eccleſiaſtica malis artibus occupauerant iſti, atque hereditate poſſidebant, vt pæne ad effectum perducerent id, quod quendam illorum Rabinum prædixiſſe ferunt: Cùm enim Iudæi Hiſpaniam relinquere cogerentur, ni Chriſtiani fierent, aiunt illum dixiſſe:

Eiciunt

Eiiciunt nos ex synagogis nostris, nos eos è suis ecclesiis expellemus. cui malo vt aliqua saltem ex parte mederi posset, iustis statutis illi occurrendum fuit.

Eo tempore quo statutum factum fuit commorabantur Romæ innumerabiles ex circuncisione, beneficia omnia ecclesiastica quocunque modo expiscantes, & ferè illic sunt plurimi, qui nationem nostram infamant; & quotquot abusus excogitari possunt, facilè introducunt, vt messem auream metant.

Hi sunt, qui ambitu & simonia dignitates, & præbendas ecclesiasticas occupant; qui summi Pontificis ministros decipiunt; qui se nobiles esse mentiuntur: demum hi sunt qui Romæ interturbant omnia, & qui (vt olim maiores eorum) de religione mercaturam faciunt. id enim Iudæos Hierosolymis commisisse, Egesippus est auctor lib. 5. cap. 16.

Hi dignitates in primis ambiunt, vt corporibus dominentur; ambiunt & beneficia curam animarum habentia, vt animas quoque veterum Christianorum sibi subditas faciant. qua ratione conciones habere multas, & sacras confessiones audire satagunt.

Et quia (vt à laicis dici solet) clerici cantando, & sine magno labore honorem

& pecunias habent; in Hiſpania plurimi eorum id vitæ genus ſequuntur: illi enim nec arare, neque cauare volunt, neque his artibus incumbere, quibus manuum, aut corporis labor multus impendatur. In municipio quodam Toletanæ diœceſis reperti ſunt, ſtatuti huius tempore, quatuordecim clerici, & omnes ex circũciſione, vno dumtaxat excepto; & aliis in locis inueniuntur innumerabiles.

Tribus his rebus modicis ditiſſimi ſunt hi, qui ex circunciſione ſunt; & eas aiunt à parentibus in filios tranſire, tum hereditario iure, tum etiam iure legati, & fideicommiſſi. Hæc autem ſunt: modica verecundia, modica conſcientia, modica impenſa. Sed ne quis putet me de illis omnibus hæc, & ſimilia loqui; teſtor atque proteſtor, me noſſe multos eorum probos & optimos viros, ac proinde nihil minus, quàm de omnibus illis ſcripta eiuſmodi accipi debere, vel intelligi poſſe.

DE CAVSSA DECIMA-quarta. *Cap. 47.*

C. cõſtituit, 17. q. 4

ACCEDIT illa quoque cauſſa, quòd iam olim durius ſtatutum fuit in concilio quarto Toletano, in decretorum libro relato: Conſtituit enim ſanctum concilium,

cilium, vt Iudæi, aut qui ex Iudæis sunt, officia publica non appetant. itaque benigniùs nunc agitur his statutis cum eis, qui ex illis sunt, quàm nostri patres cum eorum maioribus egerint.

Scio multas interpretationes afferri huic decreto, sed vereor ne omnes falsæ sint, præter eam, quæ planissima est, & quam littera ipsa sonat; cæteræ nanquo consistere nequeunt salua ratione recti sermonis: exponere enim, qui ex Iudæis sunt, & Iudæi sunt, nihil aliud est, quàm dicere, constituit sanctum concilium, vt Iudæi, aut Iudæi, quod est ridiculum: adde quòd alternatiua (aut) ponitur inter diuersa. Nec obstat bulla Nicolai quinti, quia ea nusquam est; aut si vnquam fuit, iam reuocata est in hac parte, vt suprà ostendimus.

De cavssa decima-*quinta.* Cap. 48.

Accedit illa quoq. caussa, quòd descendẽtes ex Iudæis sæpissimè iã olim deprehensi sunt, & quotidie in Hispania degũtur, ad Iudaicã superstitionẽ redire: sic enim in quarto cõcilio Toletano continetur. Plerique ex Iudæis, qui dudum ad Christianam fidem promoti sunt, nunc *C pleriq. de cons. dist. 4.*

blasphemantes Christum, non solùm Iudaicos ritus perpetrasse noscuntur, sed etiam abominandas circuncisiones exercere. & iterum: Nō potest erga homines esse fidelis, qui Deo extiterit infidelis. Iudæi ergo, qui dudum Christiani effecti sunt, & nunc Christi fidem præuaricati sunt, ad testimonium dicendum admitti non debent, quamuis se esse Christianos annunciāt: qui sicut in fide Christi suspecti sunt, ita in testimonio humano dubij habentur.

Ibid. c. 13. c. nō potest. 2. q. 7.

Accedit etiam, quòd cùm à parentibus, & consanguineis educentur, facilè ab eis discunt superstitionē Iudaicam: vt enim Cicero primo Officiorum inquit; Plerunque parentum præceptis imbuti filij, ad eorum consuetudinem moremque deducuntur; & iuxta Theognidis sententiam: Iusta docent iusti, prauis conuixeris, antè quæ fuerat probitas, protinus effugiet. Sed de his alibi plura. Iure igitur statutis præcaueri potuit, ne huiusmodi homines in ecclesiis quibusdam beneficia ecclesiastica possiderent.

De cavssa decimasexta. Cap. 49.

Accedit & illud apostoli Pauli

in epistola ad Titum cap. 1. dicentis: Sunt multi inobedientes, vaniloqui, & seductores, maximè, qui de circuncisione sunt. vbi Theophylactus adiungit: His quidem & Dominus præsidendi exprobrat cupiditatē, qui vel post fidem susceptam id morbi nihil omiserunt. & diuus Thomas enarrans verba illa, (Maximè qui de circuncisione sunt) inquit, qui cogebant homines Iudaizare. vetus ergo & antiquum est recenter conuersis ex Iudęis ambitiosos, inobedientes, vaniloquos, & seductores esse. Meritò igitur à quibusdam ecclesiasticis beneficiis arcentur & eiiciuntur.

DE CAVSSA DECIMA-*septima.* *Cap.* 50.

HABENT maiori ex parte hi, qui ex circuncisione sunt, vitia quædam peculiaria, ac præ cæteris frequentiora: quam ob rem non solum à quibusdam ecclesiis cathedralibus, sed etiam ab omnibus collegiis scholarium, ab aliquibus monasteriis, & sodalitatibus iure quàm optimo in Hispania excludūtur. Sunt enim ambitiosi honorum, atque dignitatum cupidi, (vt iam antè dixi) quod vitium hereditarium ferè illis inesse videtur. Nam de

Matt. 23. Scribis & Pharisæis Saluator noster inquit: Amant primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab omnibus
Mar. 12. Rabbi. & alibi: Cauete à Scribis, qui volunt in stolis ambulare, & salutari in foro, & in primis cathedris sedere in synagogis, & primos discubitus in cœnis.
Luc. 11. & 20. quod & apud Lucam bis repetitum extat.

Et Oecumenius in epistolam Pauli ad Titum inquit: His qui ex circuncisione sunt, etiam Christus obiecit, quòd principatum ambirent, qui post susceptam quoque fidem morbum hunc non relinquebant.

Sunt quoque inquieti, morosi, seditiosi, & qui seminare discordias solent: quæ vitia maiorum quoque suorum fuere, qui appellati sunt à Domino serpen-
Matt. 23. tes, genimina viperarum; & à propheta Regio, generatio praua, & exasperans. an quietiores, melioréfve sint apud alias nationes, ipsæ viderint, atque eos sibi habeant: nos quidem tales esse eos in Hispania, quales iam diximus, assiduis experimentis compertum habemus.

Iure igitur statuta ea fiunt, vt in collegiis, & capitulis (vt vocant) sine istis cum tranquillitate & pace viuatur: tantum abest, vt propter statuta oriãtur schismata,

mata, vel dissensiones, vt isti fingunt.

De eadem re.
Cap. 51.

Hi quoque, qui ex circuncisione sunt, cærimoniis vanis gaudent, & eas curiosè obseruant. Præterea conspirationibus, seditionibus, & factionibus omnia interturbare solent; neque id nouum est: nam iam olim contra regem, & regnum Hispaniæ coniurarunt, vt in concilio Toletano 17. constat, in cuius capite octauo hoc decretum extat.

Quoniam Iudæorum perfidia non solum tunicam sacri baptismatis Christiani, quam susceperat, maculauit; sed etiam contra regem, regnumque conspirare ausi sunt: suis omnibus rebus nudati, tam eorum perfidorum personæ, quàm vxores eorum, ac filiorum, & reliquæ posteritatis, per cunctas Hispaniarum prouincias seruituti subiaceant perpetuę, maneantq́. vsquequaq. dispersę; illique qui eosdem Iudæos in seruitutem acceperint, in nullo eos permittant rituum suorum cærimonias celebrare.

Temporibus quoque Regis Ioannis eius nominis secundi, Marrani coniurauerunt cōtra præfectum vrbis Toletanæ,

& cõtra veteres Christianos, volentes eos occidere, atque vrbem ipsam occupare, vt palam ad Iudaismum redirêt. quod idem bis in eadem vrbe commisisse dicuntur tempore Fernandi, & Isabellæ Regum verè catholicorum. & nisi retectæ coniurationes fuissent, magnas veterum Christianorum strages edidissent.

Equidem in historiis Hispaniæ me legisse memini, nouos istos Christianos (siue pseudo-Christianos) intra opidum Vallisdolit sæpè cum antiquis Christianis prœlio dimicasse; quin etiam vidi ego lites ciuiles & criminales inter vtrosque, quia noui Christiani sub nomine quodam ruanorum, quò prætendebant se ciues esse ac præcedere volebant Christianis veteribus, quos vocabant agricolas; sed iustè reiecti, damnatique fuere.

DE CAVSSA DECIMA-*octaua.* *Cap.* 52.

Ex suprà scriptis omnibus, aliísque multis perspicuum nostratibus est, nouos istos Christianos parum idoneos esse, vt cum nobilibus & antiquis Christianis in eisdem collegiis habitantes, tranquillè, atque in pace simul viuant. ex ea quippe generatione descendunt, quam esse inquie-

inquietissimam, Egesippus est auctor, lib. 2. de excidio Hierosolymitano.

Noui ego duos iudices ex circuncisione, vnum Valdoliti, qui multa seminauit zizania inter quindecim collegas nobiles, & antiquos Christianos; alterum Cordubæ; qui cùm esset vicarius episcopi, magnis litibus ac dissensionibus totam illam ecclesiam veterum Christianorum inuoluit: de vtroque autem obseruatum fuit, quod pro nouis Christianis contra veteres, quo iure, quáue iniuria, semper sententias ferebant.

Qua in re maiorum suorum vestigia sequebãtur. apud quos ita scriptum erat: Si Iudæus & Christianus venerint coram te litigantes pro iure suo, respice si per legem Iudaicam potes pro Iudęo ferre sententiam; & vbi nullam inuenias, si per leges Gentium inueneris secundum eas in Iudæi fauorem iudicato, dicens Christiano, ita fieri mãdat lex tua. quòd si neutris eorum legibus poteris Iudæo fauere, cautelis & fallaciis, ne sententiam pro Christiano feras, te disbrigare curabis; quia Iudæis licitum est à Christianis pecunias extorquere. hæc retulit Finus Hadrianus in flagello contra Iudæos lib. 9. cap. 7.

Vide in Actis Apost. de D. Paulo hist.

Quòd si plures simul conuenerint, tunc contra antiquos Christianos omnes

vnum

vnum ſunt, vna eſt omnium ſententia; omnes idem ſentiunt: in eo autem ſimiles porcis, quòd vno eorum grunniente, ſtatim cæteri quoque grunniunt, ac ſeſe tuentur inuicem.

Cùm verò rixatur alter cum altero, benignè admodum digladiari ſolent: Aiunt quidem duos ex circuncisione eminus pugnaſſe, & in ipſo dimicationis feruore alterum punctim aërem percuſſiſſe; alterum verò anxium dixiſſe: Tu me punctim cædere volebas? non ſic ego te cæderem, nec tam crudelis contra te fuiſſem.

Extat (vt audio) lex quædam oppidi de Maqueda, in quo inſignis olim ſynagoga fuit, cuiꝰ hæc dicũtur eſſe verba: Si Iudęus Chriſtianum occiderit, hac pœna afficiatur; ſi Chriſtianus Iudæum occiderit, illa pœna puniatur: Si Iudæus Iudæum occiderit; ſed non occidet; tanquam de re impoſſibili legem ferre in ea ſpecie non voluerunt.

DE CAVSSA DECIMANONA. *Cap.* 53.

SI in collegiis ferè omnibus ſcholarium Hiſpaniæ, & etiam in collegio Hiſpanorum Bononiæ, non admittuntur hi qui

hi qui ſunt ex circuncisione, neque in monaſteriis ſancti Hieronymi, neque ſancti Franciſci de Padua, nec in ſucceſſione multorum primogeniorum, ſiue maioratuum, neque in officiis ſanctæ Inquiſitionis, neque in militiis ſancti Iacobi, ſancti Ioannis, & item in aliis, quin etiam neque in multis confraternitatibus, (vt vocant;) & ea omnia ſtatuta confirmata, & recepta, & vſitata ſunt: multo rectiùs fieri potuit ac debuit ſtatutum hoc Toletanum; & eo magis, quòd in eccleſia illa celeberrima non ſolùm crimine apoſtaſiæ & hæreſis, ſed etiam earum ſuſpicione clericos carere oportet; ac multo id magis, quàm Cæſaris domeſticos aliis ſuſpicionibus carere debere Iulius ipſe Cæſar iudicauit, vt apud Suetonium eſt in eodem Caio Iulio, cap. 74.

DE CAVSSA VIGESIMA. Cap. 54.

ALIA quoque ratione defenditur ſtatutum Toletanum, nempe quia ſi priuilegiis Pontificiis, & legibus Regiis nemo in Hiſpania poteſt beneficia eccleſiaſtica poſſidere, niſi ex Hiſpania oriūdus, & indigena ſit, quin etiam intra ipſam Hiſpaniam, qui ſunt ex regno Aragoniæ, in aliis regnis alienigenæ ſunt, & contrà;

contra; atque ea è republica, & iusta esse fatentur omnes: igitur multo magis iustum est statutum Toletanum.

Ad hæc, in episcopatibus Hispaniæ Burgensi, Palentino, & Calagurritano beneficia non conferuntur, nisi indigenis vniuscuiusque municipij: nec satis est, vt sint ex eodem episcopatu, nisi etiam sint ex eodem loco. & constitutiones, quibus id statuitur, valde vtiles & iustas esse, nemo est, qui non probè norit. Quid his respõdere possunt impugnatores Toletani statuti? nisi fortè dixerint hęc omnia esse contra ius diuinum & naturale, contra ius pontificium & ciuile, & cætera, quæ contra illud statutum proferre solent.

Quanto probabiliùs non solum alienigenæ, sed etiam indigenæ dicere possent: Nos nobiliores sumus quàm illi, doctiores sumus, & magis idonei; & tamen excludimur, & illi admittuntur. sed quia constitutiones illæ iustis ex caussis factæ sunt, iustissimè custodiuntur, & vigent, talibus querelis reiectis.

Vnde liquidò perspicitur, qualia sint istorum argumenta, dicentium: Si possumus esse Cardinales & Episcopi, & summi etiam Pontifices; multo magis esse debemus canonici Toletani: id enim bene

sequere-

sequeretur, si nihil esset quod obstaret. sed torqueri quidem in eos argumentum hoc modo posset: Si rectè vetitum est ne possideatis beneficia ecclesiæ Toletanæ, multo rectiùs prohiberi posset, ne Cardinales, aut Episcopi, aut summi Pontifices esse possitis. Certè princeps Apostolorum, cùm adhuc multi discipuli & sancti viri ex circuncisione superessent, neminem eorum sibi successorem elegit, sed tres viros ex Gentilibus omnes.

Hinc etiam patet, qualis fuerit monachi illius cauillatio, qui contra statutum Toletanum vehementer exclamans, dixit: Videte quàm iustum sit statutum, quo stante, si Christus veniret in mundum, non posset esse canonicus Toletanus. O impudens os sophistæ! qui vt populo fucum faceret, veritus non est aduentu quodã imaginario Domini maiestatis abuti; non ignorans, quòd ab impossibili sequitur quidquid libet. Argumentum denique tale est, ac si dixisset: Iniqua sunt iura prohibentia, ne quis beneficia multa possideat; quia si Christus Dominus veniat ad nos, plura ecclesiastica beneficia habere non poterit.

De cavssa vigesima-prima. Cap. 55.

L. 14. ff. de muneribus. In honoribus atque dignitatibus distribuendis, in primis consideranda est persona, item origo natalium; vt rectè Callistratus censuit: & sicut in corporibus perniciosum esset, si cibo, aut veste pari homines impares vterentur; sic est de honoribus statuendum, auctore in Politicis Aristotele. Lib. 3. ca. 12. Cùm ergo noui Christiani in origine natalium, aliisque multis non solùm impares sint nobilibus, sed etiam vetustissimis Christianis, non iniuria repelluntur à quibusdam honoribus & beneficiis, quæ solis nobilibus, & honestis Christianis per statuta deferuntur.

Huc accedit quod scribit Plinius lib. 2. Epistolarum: In tanta hominum inæqualitate nihil est tam inæquale, quàm æqualitas ipsa. & iterum lib. 9. eiusdem operis, ait, custodienda esse discrimina ordinum ac dignitatum; quæ si confusa, turbata, permixta sint, nihil est æqualitate ipsa inæqualius. & Philo Iudæus lib. 2. de monarchia: Æqualia dignitate imparibus tribuere, est inæqualitas; inæqualitas verò fons malorum.

DE CAVSSA VIGESIMA-secunda. Cap. 56.

Veteres, & antiqui Christiani legitima & iusta hereditate iam diu acquisierunt legem euangelicam; nouitij verò non item: quid igitur mirum, si in quibusdã ecclesiasticis beneficiis illi præferantur? diuus Thomas enarrans verba Pauli, salutate concaptiuos meos, qui sunt nobiles in Apostolis, & ante me fuerunt in Christo Iesu, inquit: Prius enim fuerunt conuersi, quàm ipse apostolus; & ex hoc eis maior reuerentia debebatur: & ipsemet apostolus magnifacere videtur fidem à progenitoribus descendentem, cùm ad Timotheum scribens, laudat eius fidem, quæ habitauit primùm (inquit) in auia tua Loide, & matre tua Eunice. *Rom. 16.* *2. Timo. 1.*

Beatus quoque Ambrosius explicans illa verba, sacerdos quidam nomine Zacharias, & cætera, ita scribit: Docet nos scriptura diuina non solùm mores in iis qui prædicabiles sunt, sed etiam parentes oportere laudari, vt veluti transmissa immaculatæ veritatis hereditas in his, quos volumus laudare, præcedat. Quæ enim alia intentio hoc loco sancti Euangelistę, nisi vt sanctus Ioannes Baptista nobilitetur pa- *Luc. 1.*

tur parentibus, miraculis, moribus & munere passionis? Sic etiam sancti Samuël mater Anna laudatur: sic Isaac à parentibus nobilitatem pietatis accepit, quam posteris reliquit. Sacerdos itaque Zacharias, non solùm sacerdos, sed etiam de vice Abiæ, id est nobilis inter superiores semine; & vxor eius, inquit, de filiabus Aarō: non solùm igitur à parentibus, sed etiam à maioribus sancti Ioannis nobilitas propagatur.

Huic & accedit Venerabilis Beda in eundem locum inquiens; erant autem iusti ambo ante Deum: Iustis quippe parentibus erat genitus, vt eo confidentiùs iustitiæ præcepta populis daret, quo hæc ipse non quasi nouitia didicisset, sed velut hereditario iure à progenitoribus accepta seruaret.

Sic etiam Tobias, cap. 2. inquit: Nolite ita loqui, quoniam filij Sanctorum sumus, & vitā illam exspectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suā nunquam mutant ab eo. Demum quotquot Sanctorum vitas scribunt, omnes quoties possunt, eorum genus laudant: quia bonis & nobilibus natum esse parentibus, præclarus est magnificusque thesaurus.

DE CAVSSA VIGESIMA-tertia. Cap. 57.

MAIORES nostri nobiles, & Christiani antiquissimi, per octingentos plus minus annos perpetuis bellis sanguinem suum fundentes, Hispaniam totam è manibus Mahumetanorum eripuerunt, & Christianam rempublicam bene fundatam nobis reliquerunt.

Maiores verò istorum Iudæi perfidi, eo tempore toto (animus meminisse horret) Christum Dominum ter singulis diebus diris execrationibus blasphemantes, Christianos omnes perdere vellēt: quemadmodum Finus Hadrianus in flagello contra Iudæos memorat, lib. 7. cap. 27.

Iudæi (vt iam antè dixi) propter religionis nostræ odium semper Christianos persecuti sunt, & olim permissu Iuliani apostatæ fecerunt in Christianos longè peiora atque atrociora, quàm Græci ipsi: vt Nicephorus auctor est lib. 10. Ecclesiasticæ hist. cap. 11.

Iudæorum natio infesta semper Christianis est, pietatemque se præstare Deo persuasum habet, si quàm plurium nobis malorum caussa sit: vt est apud eundem Nicephorum lib. 14. cap. 14.

Iudæi quoque post quadringentos ferè

annos à Christi passione librum Talmud confecerunt, in quo aduersus Christianos acerbiores leges cōdiderunt, quàm Nero ac Domitianus, & quàm tyranni crudeles cæteri. inter alia verò licitum esse Iudæis, aiunt, Christianum quemlibet interficere, quantacunque bonitate, dignitate, aut conditione præfulserit: vt in eodem opere Finus Hadrianus scripsit, lib. 9. cap. 10. & cap. 20.

Cùm igitur noui Christiani isti non solùm ex Iudæis illis, sed etiam ex apostatis nati sint; cùm tot iustæ caussæ concurrant, propter quas ea statuta fieri, & confirmari debuerint; cur magis queruli & implacabiles sunt, quàm hi, qui ex Mahumetanis descendunt? quandoquidem Sarraceni, & veraciores, & fortiores, & meliorum morum, quàm Iudæi sunt.

RESPONDETVR ISTORVM *querelis.* Cap. 58.

SEMPER in ore habent, multos nouos Christianos bonos esse ac doctos, atque reipublicæ, & ecclesiis vtiles: non id negamus; sed non ideo minus iusta sunt statuta, quæ pluribus prosunt, & quæ cùm generalia sint, particularia respicere nequeunt. Satis enim legi est, si in communi

communi prosit, quamuis aliquibus officere videatur. *L. nam ad ea de legib.*

Adde quòd eadem dicere possunt hæreticorum filij, & eorum qui maiestatis crimine infecti fuerunt; item filij presbyterorum, & illegitimi, ac denique omnes quotquot sine culpa, sed non sine caussa, damnis temporalibus afficiuntur. ergo cum eorum caussa coniungant suam, ac sese mutuo consolentur.

Sed addunt isti, aliorum damna esse temporalia, sua verò perpetua: Respondeo sua quoque temporalia esse futura, si quieuerint, si non redierint ad vomitum, si non se ingesserint rebus ad se non pertinentibus: inde enim parentum suorum memoriam excitare solent.

Catholici sint, quieti, pacifici, modesti, ac bonis moribus præditi, & intra non multos annos pari iure cum Christianis veteribus viuent. nemo ferè certò scit, qui fuerint sui maiores ante quadringentos annos; pauci verò numerare suos possunt ante ducentos. Generatio præterit, & generatio aduenit: non est *Eccles. 1.* priorum memoria; sed nec eorum quidem quæ postea futura sunt, erit recordatio apud eos, qui futuri sunt in nouissimo.

Interim verò si nobiles esse volunt, in

ſtudium virtutum incumbant, ex quibus quidem verior nobilitas conſtat. Rectè, vt pleraque omnia, Seneca lib. de moribus ſcriptum reliquit: Nobilitas animi eſt generoſitas ſenſus, nobilitas corporis, generoſus animus. & Philo lib. de nobilitate: Nobiles dicendi ſunt ſoli prudentes & iuſti, etiam ſi ex vernis, aut empticiis nati ſint. Demùm (vt alia omittam) diuus Hieronymus quadam in epiſtola ſcribit: Sola apud Deum libertas eſt, non ſeruire peccatis: ſumma apud Deum nobilitas eſt, clarũ eſſe virtutibus.

DE SVCCESSIBVS *Toletani ſtatuti.* *Cap. 59.*

QVANDO prima diſceptatio de ſtatuto eſt orta, Marrani quidam ſcripſiſſe dicuntur ad ſynagogas Africanas, vt precarentur Deum, ne permitteret vt ſtatutum confirmaretur; & hoc intellexiſſe comitem Alcaudeti, qui in Africa præerat, audiui ego à viro quodam religioſo, & integerrimo; qui adiungebat, non potuiſſe comitem plena probatione id ſcire, quia res fuit occulta: ſed cùm orationes Iudæorum abominandæ ſint, & execrabiles, exauditæ non fuere, ſed ſtatutum obtinuit.

Cæterùm

Cæterùm quia hi, qui ex circuncisione sunt, quiescere nequeunt; post viginti annos submiserunt cõcionatorem quendam eiusdem generis, qui sub sanctitatis prætextu Romæ contra statutum vehementissimè declamaret, habuitque maiorum gentium fautores aliquot. Sed cùm malam caussam malè ageret, vsque adeò excæcatus est, vt propositiones erroneas & hæreticas palàm prædicare non erubuerit. quamobrem in carcerem sanctæ Inquisitionis coniectus, tandem ab illustrissimis Cardinalibus, consulto summo Pontifice Gregorio 13. damnatus fuit, vt palinodiam caneret: quam ipse publicè in pulpito ædis sacræ diui Iacobi (quam Hispanorum vocant) ex libello recitauit his verbis:

Ego Alphõsus ordinatione sancti officij venio ad reuocandum aliquot errores, quos dixi prædicando, & ad satis faciendum scandalo, quod ex eo natum est.

Ac primùm, prædicando de statuto ecclesiæ Toletanæ, quod prohibet, vt nullus ex genere Iudæorum, aut Mahumetanorum posit in dicta ecclesia habere officium, beneficium, vel dignitatem: Ego dixi, quòd tale statutum erat vna hæresis, & quòd illi, qui afferebant illud confirmatum ex Roma, afferebant vnam

hæresim confirmatam. Nunc autem dico, quòd in eo asserendo erraui, & vt errorem reuoco, & dico, quòd dictum statutum, & sua confirmatio sunt bona. Et statim reuocauit alios duos errores. Acta fuerunt hæc die sancti Martini XI. Nouembris, anno Domini M. D. LXXII. coram clero & populo, præsentibus duobus Commissariis, fiscali, & notario sancti officij.

LECTORIBVS BENENATIS.

VIx dum opusculum hoc typis excusum Venetiis fuerat, cum quispiam ex his, ut apparet, quos dolor iste tangit, manifestis calumniis illud infamare tentauit, confingẽs ea quæ nec per somniũ quidem in mẽtem mihi venire potuerunt: Sed quia pleraque omnia sunt indigna relatu, & responsione non indigent, postremum dumtaxat caput breuiter confutabo. Proscindit in vniuersum (inquit) genus Iudæorum etiam sanctorum, & sanguinem omnium pretiosissimum vilissimè tractat; cùm tamen nobilissimum sit, quod Christum genuerit, beatam Virginem, & Apostolos; & si tandem ipsum occiderint. Hæc ille. Qui verbis quidem suis planè se prodit, & suum genus manifestum facit;

ægrè etenim fert, vt genus Iudæorum etiam nūc proscindatur: id quod non aliis verbis, quàm scripturæ diuinæ à me factum est. Iam verò si displicent ei verba noui Testamenti, saltem ea, quæ ex veteri protuli, revereri debuisset. Quòd si nec vetus testamentum ei placet, equidem cum eo disputare non ausim. Cæterùm, qui ait, genus Iudæorum non fuisse, sed esse nobilissimum, etiam si Christum Dominum occiderit; is vehementer synagogam sapere mihi videtur: quamobrem, vt cum sui generis hominibus de hoc conqueratur, mea cum sponte relinquo. Vos autem bono & incontaminato genere natos lectores admoneo, non de statuto Toletano dūtaxat, sed de omnibus prærogatiuis, quibus iure fruimini, controuersiam hāc fore: eò enim tendunt istorum omnium machinæ, argumenta, & finis. Obsistite igitur mecum

mecū pro virili parte conatibus eorum inuerecundis, & honorificam defendite causam: Etsi enim (vt suspicor, atque coniecto) deinceps isti mihi magis futuri sunt implacabiles, interim tamen consolabor ob ea, quæ apud virum quendam doctum me legisse memini, paucis quidem verbis commutatis, qui ita scriptum reliquit: Malitia frequenter quidem vincitur, nūquam autem placatur. Audi ergo homo fidelis qui contra Pharisaicos istos contendis, si Pharisæi à Christo Domino victi placati non sunt, & tu certando potes illos placare, cùm viceris? Numquid fortior Christo es, & quos ille non placauit, tu placabis? Valete.

FINIS.

Hic libellus Toletani statuti defensorius doctissimè conscriptus, & variis scripturarum locis explicatis, & historiis doctorumque sententiis, atque grauissimis rationibus confirmatus, ad ecclesiæ de bonis ministris prouidendum vtilissimus est. in ipso quoque nihil continetur, quod sanctæ catholicæ Romanæ ecclesiæ religionem, vel bonos mores offendat; & dignus est qui imprimatur.

Ita est Henricus Zebertus Dunghen Canonicus Antuerpiensis, S.T. doct.